

TÜKETİCİ HUKUKUNDA KAMBIYO SENETLERİ İLE BAĞLANTILI MESELELER*

Issues Related to Bills of Exchange in Consumer Law

Doç. Dr. Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY**

ÖZET

Çalışmamızda bir tüketici işlemi dolayısıyla düzenlenen kambiyo senedinin hangi nitelikleri haiz olması gerektiğine ilişkin Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 4.5 hükmü ele alınmıştır. Bu bağlamda söz konusu hükme uyulmaması hâlinde gündeme gelen “tüketici yönünden geçersizlik” yaptırımının anlamı incelenmiştir. Ayrıca kambiyo senedinde tüketicinin düzenleyen değil de müraaat borçlusu olması hâlinin de anılan hükmün kapsamına dâhil olup olmayacağı meselesine değinilmiştir. Bunun yanı sıra tüketicinin edimlerine karşılık olarak verilen şahsi teminatların her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağı yönündeki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 4.6 hükmünün, tüketici lehine

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile Augsburg Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından 10 Mayıs 2024 tarihinde ortaklaşa düzenlenen Türk, Alman ve Avrupa Birliği Tüketici Hukukunda Temel Problemler Uluslararası Hukuk Sempozyumu’nda, “Tüketici Hukukunda Kambiyo Senetleri ile Bağlantılı Meseleler” başlığıyla sunulmuş bildirinin genişletilmiş tam metin hâlidir.

** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, e-posta: ilbas-mis@erciyes.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0560-4498.

Makale Geliş Tarihi : 31.01.2025

Makale Kabul Tarihi: 17.02.2025

⇒ **Atıf Şekli:** Özlem İlbasmış Hızlısoy “Tüketici Hukukunda Kambiyo Senetleri ile Bağlantılı Meseleler”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20/1 (2025):49-86

⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

verilen avalı de kapsayıp kapsamadığı ve bu bağlamda gündeme gelen diğer meseleler mercek altına alınmıştır. Son olarak temelinde bir tüketici işleminin yer aldığı kambiyo taahhütleriyle ilgili uyumsuzluklarda tüketici mahkemesinin mi yoksa asliye ticaret mahkemesinin mi görevli olduğu meselesi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici işlemi, kambiyo senedi, tüketici yönünden geçersizlik, aval, tüketici mahkemesi.

ABSTRACT

In our study, the provision of Article 4.5 of the Consumer Protection Code regarding the qualifications that a bill of exchange issued due to a consumer transaction must have, is discussed. In this context, the meaning of the “invalidity for the consumer” sanction, which comes to the fore in case of non-compliance with said provision, is examined. In addition, the issue of whether the fact that the consumer is not the issuer but the recourse debtor in the bill of exchange will be included in the scope of the aforementioned provision is also addressed. Furthermore, whether Article 4.6 of the Consumer Protection Code, which states that personal guarantees given in return for the consumer's performances shall be deemed as ordinary suretyship under any name, also covers the aval given in favor of the consumer and other issues raised in this context are examined. Finally, the issue of whether the consumer court or the commercial court has jurisdiction in disputes regarding bill of exchange commitments, which are based on a consumer transaction, is examined.

Keywords: Consumer transaction, bill of exchange, invalidity for the consumer, aval, consumer court.

EXTENDED ABSTRACT

Negotiable instruments issued in connection with a consumer transaction must be registered and issued separately for each instalment, according to the first sentence of Article 4.5 of the Consumer Protection Code (CPC). The second sentence of the same article states that if the negotiable instrument is not registered or issued separately for each instalment, it shall be invalid for the consumer. Different opinions have been expressed in the doctrine as to what constitutes invalidity for the consumer. We agree that, under Article 4.5, second sentence of the CPC, consumers have the right to assert defenses arising from the underlying consumer transaction against subsequent holders of the negotiable instrument, in addition to the seller or provider. Furthermore, these de-

fenses can be raised without requiring the holder to have knowingly acted to the debtor's detriment.

Although the transaction is based on instalments, there is no consensus as to whether a single registered negotiable instrument issued for the entire amount is wholly invalid or valid only for a single instalment. We believe that such a negotiable instrument is not wholly void. However, we also believe that the consumer can assert against subsequent holders of the instrument, defences which he may have raised against the seller or supplier -such as refusal to pay for unexpired instalments (see Article 19.1) CPC) or payment at a discount (see Article 20 CPC). As a consequence, the consumer is only obliged to pay the part of the instrument corresponding to the instalment(s) due.

Article 4.5 of the CPC is applicable to negotiable instruments that are issued by the consumer. Nevertheless, there is a debate regarding whether this provision can be applied in situations where the consumer acts as an indorser, avalist, or acceptor. We agree that this question should be addressed in the affirmative.

The first sentence of Article 4.6 of the CPC provides that personal guarantees taken in consumer transactions as a counterpart to the consumer's obligations shall be considered ordinary suretyship, regardless of their name. Considering that aval is a personal guarantee, the doctrine has discussed whether this provision also applies to avals given in favor of consumers. According to the opinion we share, avals given in favor of consumers should also be included in the scope of this provision. Even if the avalist is not a consumer, this conclusion is valid.

The inclusion of avals given for the benefit of consumers within the scope of Article 4.6, first sentence of the CPC raises certain issues. One such issue is whether the provision would apply where a hidden aval is given to circumvent the provision, that is, where the person giving the guarantee for the benefit of the consumer is included in the negotiable instrument relationship not as an avalist but as an indorser. We consider that in such a case it can be argued that there is a circumvention of the law. Accordingly, the circumvented provision - Article 4.6, first sentence of the CPC - would apply, and it would be concluded that the indorser who effectively provides a hidden aval has given an ordinary suretyship in favor of the person preceding him in the chain of endorsement. If the person providing the hidden aval is a consumer, the second sentence of Article 4.5 of the CPC would also apply to this hidden aval. That person would therefore be

able to rely on both the second sentence of Article 4.5 and the first sentence of Article 4.6 of the CPC.

Another issue is whether an aval given in favor of a consumer must fulfill the conditions of validity of an ordinary suretyship to be considered as such. The resolution of this issue depends on the interpretation of the nature of the application that classifies personal guarantees as ordinary suretyship. If this classification is regarded as a statutory transformation, it must be concluded that the aval must fulfill the validity requirements of an ordinary suretyship to be considered as such. On the other hand, if this classification is interpreted as a partial nullity modified by a substitutive statutory provision, the aval can still be considered an ordinary suretyship even if it does not fulfill the validity requirements of an ordinary suretyship. This latter interpretation is more in line with the purpose of the first sentence of Article 4.6 of the CPC.

Finally, in view of the existence of Article 5.1 of the Turkish Commercial Code, which provides that in commercial cases the commercial court has jurisdiction, unless otherwise provided, and Article 83.2 of the CPC, which states that the provisions of other laws do not prevent the application of the jurisdiction rules of the CPC, we share the view that the consumer court -and not the commercial court- should have jurisdiction in disputes concerning negotiable instruments arising out of a consumer transaction.

GİRİŞ

07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun¹ (TKHK) m. 2 hükmüne göre tüketici işlemleri ve tüketicilere yönelik uygulamalar bu Kanun'un kapsamına dâhildir. Tüketici işlemi ise satıcı veya sağlayıcı² ile tüketici³ arasında kurulan her türlü sözleşme veya hukuki işlemdir [TKHK m. 3.1(l)].

Tüketici, tarafı olduğu tüketici işlemi dolayısıyla kambiyo senedi düzenleyerek satıcıya veya sağlayıcıya verebilir. Bunun yanı sıra tüke-

¹ Resmî Gazete (RG) 28.11.2013/28835.

² Sağlayıcı "[k]amu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi" [TKHK m. 3.1(ı)], satıcı "[k]amu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi" [TKHK m. 3.1(i)] ifade eder.

³ Tüketici "[t]icari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi" [TKHK m. 3.1(k)] olarak tanımlanmıştır.

ticinin ciranta, avalist veya kabul eden muhatap sıfatıyla kambyo ilişkisine dâhil olması ihtimâlleri de gündeme gelebilir. Fakat tüketici- nin kambyo taahhüdü altına girmesi, kendisi açısından birçok sakıncayı beraberinde getirmektedir. Bunlardan biri, kambyo senetle- rinin kanun gereği emre yazılı olmasının bir sonucudur. Şöyle ki emre yazılı senetlerde borçlu, taahhüdünün temelinde yer alan hukuki iliş- kiden kaynaklı defilerini bu ilişkinin tarafı olmayan senet hamiline karşı ileri süremeyecektir, meğerki hamil bilerek borçlu zararına ha- reket etmiş olsun [bkz. 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁴ (TTK) m. 687.1, m. 778.1(a), m. 818.1(e), m. 825.2]. Diğer bir sakınca ise kambyo senetlerinde borçlunun, genel takibe [09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu⁵ (İİK) m. 46 vd., m. 155 vd.] göre daha seri bir şekilde işleyen kambyo senetlerine özgü takibe (İİK m. 167 vd.) maruz kalmasıdır⁶. Asıl borçlu veya başvuru borçlusu olarak kambyo ilişkisinde yer alan tüketicinin, yukarıda dile getirilen sakıncalara karşı TKHK hükümleri çerçevesinde himaye edilip edil- mediği, bir himayeden söz ediliyorsa bunun nasıl mümkün olduğu meseleleri çalışma kapsamında incelenmiştir.

Bir tüketici işlemi dolayısıyla tüketiciden başka kişiler de kambyo taahhüdü altına girebilir. Örneğin bir kişi tüketici lehine aval verebilir veya bu kişinin, senette avalist olarak yer alması sakıncalı bulunuyorsa aval ile aynı sonucu doğuracak şekilde ciranta sıfatıyla kambyo ilişki- sine dâhil edilmesi tercih edilebilir. Bu durumda tüketici lehine teminat verenler açısından ciddi bir sorun ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki adi kefa- lette kefilin sorumluluğunun tali olmasının aksine avalde avalist senet- ten doğan borçtan dolayı müteselsilen sorumludur, yani senet hamili

⁴ RG 14.02.2011/27846.

⁵ RG 19.06.1932/2128.

⁶ Tüketicinin kambyo senediyle borçlanması ilişkin sakıncalar hakkında yapılan bu açıklamaların bir kısmı veya tamamı için bkz. Sabih Arkan, "Tüketici Kredileri", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 18/1-2 (1995): 42; Ahmet Battal, "Kıymetli Evrakla Borç Altına Giren Tüketicinin Korunması", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 19/3 (1998): 96, 98-99; Sevilay Uzunallı Eroğlu, "Tüketicinin Korunması Hakkın- da Kanun'un Kıymetli Evrak Hukukuna Etkileri", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6/1 (2004): 114-116; Mehmet Bahtiyar, "Tüketicinin Korunma- sı Hakkında Kanun'un Kıymetli Evrakla İlişkin Düzenlemeleri", Yeditepe Üniversi- tesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12/2 (2015): 49-50; Mehmet Bahtiyar ve Esra Ha- mamcioğlu, "Tüketicinin Kıymetli Evrak ile Borçlanması ve Sonuçları", Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3/1 (2015): 69.

önce asıl borçluya başvurmaksızın doğrudan aval veren kişiye başvurulabilir⁷. Bu bağlamda çalışmamızda bir kambiyo senedinde tüketici lehine aval vermiş olan kişinin TKHK hükümleri kapsamında korunup korunmayacağı meselesi mercek altına alınmıştır.

Nihayet bir kambiyo senedinin temelinde tüketici işleminin yer alması dolayısıyla, bu kambiyo senedinden doğan uyuşmazlıkta hangi mahkemenin görevli olduğu meselesi de irdelenmiştir.

I. TÜKETİCİNİN YAPMIŞ OLDUĞU İŞLEMLER NEDENİYLE KAMBİYO SENEDİ DÜZENLEMESİ

A. Konuyla İlgili Düzenlemeler

23.02.1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun⁸ (mülga TKHK) yürürlüğe girdiğinde tüketicilerin kıymetli evrakla borçlanması hususunda herhangi bir hüküm mevcut değildi. Bununla birlikte ilgili hususta bir hüküm bulunmaması öğretide eleştirilmekteydi⁹.

Öte yandan 06.03.2003 tarihli ve 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁰ (4822 sayılı Kanun) m. 8 ile mülga TKHK'ya "[t]aksitle satış" başlıklı m. 6A eklenmişti. Anılan maddenin üçüncü fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlesine göre "[s]özleşmeden ayrı olarak kıymetli evrak niteliğinde senet düzenlenecekse, bu senet, her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak

⁷ Aval ile kefalet arasındaki bu fark için bkz. Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku, III. Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri) (Ankara: Sevinç Matbaası, 1970), 232; Fırat Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku (Ankara: Turhan Kitabevi, 1997), 793; Ertan Demirkapı, Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini (İzmir: Güncel Yayınevi, 2005), 136; Ali Bozer ve Celal Göle, Kıymetli Evrak Hukuku (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021), 179; Mertol Can, Kıymetli Evrak Hukuku Ders Kitabı (Ankara: İmaj Yayınevi, 2019), 105; İsmail Kayar, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 645; Abuzer Kendigelen ve İsmail Kırca, Kıymetli Evrak Hukuku (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023), 234, Kn. 486; Ersin Çamoğlu, Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023), 98, N. 221b; Mehmet Bahtiyar vd., Kıymetli Evrak Hukuku (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2022), 109.

⁸ RG 08.03.1995/22221.

⁹ Tüketici kredisi dolayısıyla tüketiciden alınan kambiyo senetleri açısından bkz. Arkan, "Tüketici Kredileri", 42; genel olarak tüketicinin kıymetli evrakla borçlanması açısından bkz. Battal, "Tüketicinin Korunması", 101.

¹⁰ RG 14.03.2003/25048.

şekilde ve sadece nama yazılı olarak düzenlenir. Aksi takdirde, kambiyo senedi geçersizdir.” Yine 4822 sayılı Kanun m. 15 ile mülga TKHK’nın “[t]üketici kredisi” başlıklı 10. maddesi değiştirilmişti. Söz konusu maddenin altıncı fıkrası uyarınca “[k]redi verenin ödemeleri bir kıymetli evraka bağlaması ya da krediyi kıymetli evrak kabul etmek suretiyle teminat altına alması yasaktır. Bu yasağa rağmen tüketiciden bir kıymetli evrak alınacak olursa, tüketici bu kıymetli evrakı kredi veren- den geri istemek hakkına sahiptir. Ayrıca, kredi veren kıymetli evrakın ciro edilmesi sebebiyle tüketicinin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür.”

TKHK’ya gelince, bu hususta bir hükme m. 4.5’te yer verilmiştir. Bahsi geçen hüküm gereğince “[t]üketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrak niteliğinde sadece nama yazılı ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir. Bu fıkra hükümlerine aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersizdir”. Mezkûr hükmün mülga TKHK m. 6A.3, c. 2 ve 3’ün karşılığını oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte mülga TKHK m. 6A.3, c. 2 ve 3’ün uygulama alanı taksitli satışlarla sınırlı iken TKHK m. 4.5’in uygulama alanı daha geniş tutulmuş, her türlü tüketici işleminde tüketiciden ancak nama yazılı kıymetli evrak niteliğinde senet alınabileceği öngörülmüştür¹¹.

¹¹ Mustafa Alper Gümüş, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi Cilt 1 (Madde: 1-46) (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 42; Salih Önder Yeşiltepe, “6502 Sayılı TKHK m. 4/5 Çerçevesinde Kıymetli Evrakın Tüketici Yönünden Geçersizliği Meselesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 20/2 (2014): 29-30; Bahtiyar, “Tüketicinin Korunması”, 53; Murat Aydoğdu, Tüketici Hukuku Dersleri (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), 204; Fatih Cengil, “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 05.03.2014 Tarih, 2013/12-2113 Esas ve 2014/210 Kararı Işığında Tüketicinin Yapmış Olduğu İşlemler Nedeniyle Nama Yazılı Senet Düzenleme Zorunluluğu”, Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1/2 (2014): 63; Ali Şafak, “Tüketici İşlemi Sonrasında Düzenlenen Emre Yazılı Senedi Ciro Yoluyla Devralan Haklı Hamile Karşı Senedin Geçersizliği İddiasının İleri Sürülüp Sürülemeyeceği”, İstanbul Barosu Dergisi, 89/2 (2015): 191; Burak Özen, “Madde 4/Özen Şerhi”, içinde Milli Şerh-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner, (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016), 106; Sezer Çabri, 6502 Sayılı Kanun’a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 102; Abdulkemrim Yıldırım ve Bilge Aytuğar, “Tüketici İşlemlerinde Kıymetli Evrak Düzenlenmesi”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 24/2 (2020): 48; Ebru Tüzemen Atik, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Düzenlemelerinin Avale Etkisi”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7/1 (2021): 12; İlhan Kara, Tüketici Hukuku (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 94;

B. Tüketicinin Yapmış Olduğu İşlemler Nedeniyle Düzenlenecek Kıymetli Evrakın Özellikleri

1. Yalnızca Nama Yazılı Olacak Şekilde Düzenlenebilmesi

Nama yazılı kıymetli evrak, belli bir kişinin adına yazılı olan ve onun emrine kaydını ihtiva etmediği gibi kanun gereği emre yazılı olmayan kıymetli evraktır (TTK m. 654). Nama yazılı kıymetli evrak-tan söz edebilmek için ilk şart, senedin belli bir kişinin adına yazılma-sıdır. Diğer bir şart olarak senet “*emre kaydı*” içermemeli veya kanun gereği emre yazılı olmamalıdır. Senet üzerinde “*emre kaydı*”, açık de-yişle “*emrine*”, “*emrühavalesine*”, “*veya emrine*” şeklinde ibareler yer aldığı takdirde senet emre yazılı hâle gelir¹². Kanun gereği emre yazılı olan senetlere polişe (TTK m. 681.1), bono [TTK m. 681.1, m. 778.1(a)], çek [TTK m. 785.1(a), m. 788.1], makbuz senedi ve varant (TTK m. 838.1) örnek gösterilebilir.

Kanun gereği emre yazılı olan bir senedin, üzerine eklenecek bazı kayıtlarla nama yazılı hâle getirilmesi mümkündür. Nitekim düzenle-yenin “*emre yazılı değildir*” ibaresini veya aynı anlama gelen başka bir ibareyi senede yazması hâlinde senet ancak alacağın temlik yoluyla devredilebilir [TTK m. 681.2, m. 778.1(a), m. 785.1(b), m. 788.2], baş-ka bir deyişle nama yazılı hâle gelir. “*Emre yazılı değildir*” ile aynı an-lama gelen başka bir ibareye “*nama yazılıdır*” ibaresi örnek gösterile-bilir¹³. Bu tür kayıtlara “*menfi/olumsuz emre (rekta) kaydı*” adı veri-lir¹⁴.

Şebnem Akipek Öcal ve İlhan Kara, Tüketici Hukuku Ders Kitabı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 57. Buna karşılık Yargıtay 3. Hukuk Dairesi’nin, somut olayda taksitli satış sözleşmesinin bulunmaması sebebiyle TKHK m. 4.5’in uygulanama-yacağını belirttiği, kanaatimizce yerinde olmayan kararları mevcuttur. Bkz. Yargı-tay 3. Hukuk Dairesi, 11.07.2023, E. 2022/6966, K. 2023/2135, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 05.03.2024, E. 2023/5484, K. 2024/989, www.lexpera.com, 07.08.2024.

¹² Bu örneklerden biri, birkaçı veya tümü için bkz. Öztan, Kıymetli Evrak, 207; Hüseyin Ülgen vd., Kıymetli Evrak Hukuku (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), 70; Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 34-35, Kn. 76; Çamoğlu, Kıymetli Evrak, 14, N. 21.

¹³ Bozer ve Göle, Kıymetli Evrak, 31, 35; Can, Kıymetli Evrak, 22; Çamoğlu, Kıymetli Evrak, 11, N. 14. Buna karşılık düzenleyen tarafından yazılmış “*cirosu yasaktır*” veya “*ciro ile devredilemez*” şeklindeki ibarelerin “*emre yazılı değildir*” ibaresi ile aynı anlama gelip gelmediği, diğer bir ifadeyle senedi nama yazılı hâle getirip ge-tirmeyeceği tartışmalıdır. Soruya olumlu yanıt verilmesi gerektiği yönündeki gö-rüş için bkz. Abuzer Kendigelen, Çek Hukuku (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık,

Nama yazılı kıymetli evrakın devri için senet üzerindeki zilyetliğin devri ve senedin üzerine yahut ayrı bir kâğıda yazılacak bir devir beyanına gerek vardır (TTK m. 647.1-2). Bu beyan, niteliğine uygun düştüğü ölçüde alacağın temlik hükümlerine [11.01.2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu¹⁵ (TBK) m. 183 vd.]] tâbidir¹⁶. Alacağın temlik hükümlerine tâbi olmasının bir sonucu olarak düzenleyen, lehtar ile aralarındaki ilişkiden kaynaklanan (şahsi) defileri senedi devralan üçüncü kişilere karşı da ileri sürebilir (bkz. TBK m. 188.1). Kanun koyucu tüketici işlemlerinde ancak nama yazılı kıymetli evrak niteliğinde senet düzenlenebileceğini öngörmek suretiyle tüketicinin, senedi verdiği kişi ile aralarındaki ilişkiden kaynaklanan defileri, senedin sonraki hamillerine karşı da ileri sürebilmesine imkân sağlamıştır¹⁷.

2021), 215-218; Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 32, Kn. 69; Bozer ve Göle, Kıymetli Evrak, 31, 35, 199. Aksi yöndeki görüş için bkz. Ülgen vd., Kıymetli Evrak, 302; İsmail Cem Soykan, "Kambiyo Senedinin Cirounun Düzenleyen Tarafından Yasaklanması", İstanbul Hukuk Mecmuası, 77/1 (2019): 249 vd.

¹⁴ Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), 71, 86-87, 87, N. 68, 94, 94a; Öztan, Kıymetli Evrak, 198; Bozer ve Göle, Kıymetli Evrak, 30-31, 35; Naci Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak Hukuku (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1999), 36; Kayar, Ticaret Hukuku, 590; Can, Kıymetli Evrak, 22; Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 190, Kn. 388; Bahtiyar vd., Kıymetli Evrak, 19, 20.

¹⁵ RG 04.02.2011/27836.

¹⁶ Karayalçın, Ticari Senetler, 25; Hayri Domanıç, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması, TT1K Şerhi-IV (İstanbul: Temel Yayınları, 1990), 53; Öztan, Kıymetli Evrak, 199, 200; Bozer ve Göle, Kıymetli Evrak, 32; Ülgen vd., Kıymetli Evrak, 65; Can, Kıymetli Evrak, 22, 23; Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 39, Kn. 88; Çamoğlu, Kıymetli Evrak, 12, N. 17; Bahtiyar vd., Kıymetli Evrak, 19, 21. Ayrıca bkz. TTK m. 681.2, m. 778.1(a), m. 788.2.

¹⁷ Kendigelen, Çek Hukuku, 174-175; Uzunallı Eroğlu, "Tüketicinin Korunması", 125-126; Yeşiltepe, "6502 Sayılı TKHK", 35 ve 40; Cengil, "Nama Yazılı Senet", 56; Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 206; Şafak, "Tüketici İşlemi", 192; Aydın Zevkliler ve Çağlar Özel, Tüketicinin Korunması Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 109-110, 111; Özen, "Madde 4", 107; Çabri, Şerh, 103; Yıldırım ve Aytağar, "Tüketici İşlemleri", 46-47; Mertol Can, "Yargı Kararları Işığında Tüketici Hukukunun Kambiyo Senetleri Tatbikatını Etkileyen Hükümlerine İlişkin Kısa Bir Değerlendirme", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5/2 (2020): 4115; Zehra İlgün Mağden Çamlı, Türk Hukukunda Teminat Senetleri (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 182; Şengül Al Kılıç, "Tüketici İşlemleri Dolayısıyla Düzenlenen/Düzenlendiği İddia Edilen Kambiyo Senetlerinde Görevli Mahkeme Meselesi", içinde 7. Uluslararası Asos Congress Hukuk Sempozyumu Tam Metin Kitabı, 316-317 (https://kongre.akademikiletisim.com/files/asos2021/asoshukuk_tam_metin_kitabi.pdf); Kara, Tüketici Hukuku, 94, 98; Akipek Öcal ve Kara, Tüketici Hukuku, 57. Talep edilecek kıymetli evrakın,

Kıymetli evrakın nama yazılı olması tüketiciye böyle bir imkân sağlamakla birlikte bir açıdan da tüketicinin aleyhine sonuç doğurmaktadır. Şöyle ki TTK m. 655 gereğince nama yazılı senetlerde borçlu, senedin hamili olup da senette adı yazılı bulunan yahut senette adı yazılı bulunanın hukuki halefi olduğunu ispatlayan kişilere ödeme yapmak mecburiyetindedir (f. 1). Belirtilen husus ispat edilememiş olmasına rağmen ödeme yapan borçlu, senedin gerçek sahibi olduğunu ispatlayan başka bir kişiye karşı sorumlu olmaya devam eder (f. 2). Öte yandan “[e]ksik nama yazılı senetler” başlıklı TTK m. 656’ya göre nama yazılı bir senette borçlu, senet bedelini senedin her hamiline ödeme hakkını saklı tutmuşsa hamilin alacaklı sıfatını ispat etmesini aramaksızın iyiniyetle yapacağı ödemeye borcundan kurtulur (c. 1).

Eksik nama yazılı senet düzenleme olanağı öğretide tüketiciler bakımından da incelenmektedir. Bu bağlamda eksik nama yazılı senet düzenlenmesinin tüketici açısından daha faydalı olacağı¹⁸, hatta tüketiciyi TTK m. 655’in hükümleri dolayısıyla ödeme hususunda düştüğü güçlükten kurtarmak amacıyla pratikte eksik nama yazılı senet düzenlendiği¹⁹ ifade edilmektedir. Buna karşılık emredici nitelikteki TKHK m. 4.5 hükmü dikkate alındığında kambiyo senedinin eksik nama yazılı olarak düzenlenemeyeceği yönünde bir görüş de mevcuttur²⁰.

Eksik nama yazılı senetlerde de defilerin ileri sürülmesi nama yazılı senetlerdeki gibidir²¹. Bundan ötürü TKHK m. 4.5 çerçevesinde eksik nama yazılı senet düzenlenmesinin önünde bir engel bulunmadığı düşüncesindeyiz. Borçlunun, senedin her hamiline iyiniyetle yaptığı ödemeye borcundan kurtulmasına imkân tanındığı dikkate alın-

sonuçları itibarıyla devri için alacağın temlik ve zilyetliğin devrini gerekli kılacak ve tüketiciye temel ilişkiye dair defileri hamile karşı ileri sürebilme imkânı tanıyacak şekilde nama yazılı olmasının zorunlu olduğu yönünde bkz. Gümüş, Şerh, 42.

¹⁸ Temel Güner, “Tüketici Lehine Güvence Veren Avalistin Sorumluluğu (TKHK m. 4/6)”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 27/4 (2023): 245, dn. 24.

¹⁹ Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 206; Zevkliler ve Özel, Tüketicinin Korunması, 111-112.

²⁰ Kara, Tüketici Hukuku, 944.

²¹ Can, Kıymetli Evrak, 25. Ayrıca bkz. Eksik nama yazılı senetlerin, nama yazılı senetler ile aynı şekilde (bkz. TTK m. 647.1 ve 2) devredildiğini belirten Poroy ve Tekinalp, Kıymetli Evrak, 76, N. 75a; eksik nama yazılı senedin hamiline yazılı senet değil, nama yazılı senet niteliğinde olduğunu belirten Ülgen vd., Kıymetli Evrak, 69; Kendigelen ve Kırcı, Kıymetli Evrak, 44, Kn. 97.

dığında eksik nama yazılı senedin tüketicinin daha lehine olduğu düşüncesine de katılmaktayız. Bununla birlikte belirli bir kişi lehine veya hamiline ödenmesi şart kılınan bir çek hamiline yazılı sayılır (TTK m. 785.2). Bu sebeple tüketici işlemi dolayısıyla düzenlenen nama yazılı bir çeke “veya hamiline” kaydının eklenmesi TKHK m. 4.5 çerçevesinde mümkün değildir.

Öte yandan kıymetli evrakın nama yazılı olmasının, tüketicinin kambiyo senetlerine özgü takibe maruz kalmasını önlemediğine de işaret edilmesinde fayda vardır. Gerçekten bir kambiyo senedinin nama yazılı olması, kambiyo senedi vasfını kaybetmesine yol açmayacağından²² tüketici yine kambiyo senetlerine özgü takibe maruz kalabilecektir²³.

2. Her Bir Taksit için Ayrı Ayrı Olacak Şekilde Düzenlenebilmesi

TKHK m. 4.5, c.1’de “*her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir*” hükmüne yer verilmiştir. Böylece borcun tümü için tek bir senet düzenlenmesine müsaade edilmeyerek taksitlerden birini ödemeyen tüketicinin borcun tümü için bir takibe maruz kalması engellenmek istenmiştir²⁴. Aksi hâlde birtakım sözleşmeler

²² Bononun nama yazılı hâle getirilip getirilemeyeceği hususu tartışmalıdır. Öğretide bir görüş, bononun nama yazılı olamayacağı, bonoya eklenecek menfi emre kaydının bonoyu adi senet hâline getireceği yönündedir. Bkz. Celal Göle, Bankacılar için Kıymetli Evrak Hukuku Bilgisi ve Ticari Senetler (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009), 27, 158. Buna karşılık bizim de katıldığımız hâkim görüşe göre TTK m. 778.1(a) [29.06.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (mülga TTK) (RG 09.07.1956/9353) m. 690.1] hükmünün atfıyla bonolar hakkında da uygulanan TTK m. 681.2 (mülga TTK m. 593.2) hükmünün varlığı karşısında bononun nama yazılı hâle getirilebileceği sonucuna varılmalıdır. Bkz. Poroy ve Tekinalp, Kıymetli Evrak, 77, N. 77a; Karayalçın, Ticari Senetler, 26, dn. 50; Domaniç, Kıymetli Evrak, 483; Öztan, Kıymetli Evrak, 199, 999; Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak, 36-37.

²³ Zevkililer ve Özel, Tüketicinin Korunması, 110, dn. 10. Ayrıca bkz. TKHK m. 4.5 hükmünün, tüketiciye karşı kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurulmasını engelleme amacı taşımadığını farklı bir bağlamda dile getiren Güner, “Avalistin Sorumluluğu”, 244-245.

²⁴ Kendigelen, Çek Hukuku, 174-175. Mülga TKHK m. 6A.3 döneminde aynı yönde bkz. Uzunallı Eroğlu, “Tüketicinin Korunması”, 125. Ayrıca bkz. TKHK m. 4.5 hükmüyle tüketicinin kabul etmemesi, ödememesi gibi hâllerde ortaya çıkabilecek

için öngörülen muacceliyet kayıtlarına ilişkin sınırlamaların²⁵ amacı akim kalacak, taksitli satışın pratikte peşin satışa dönüşmesi örneğinde olduğu gibi taksitli işlemlerin tüketiciye sağladığı imkânlar bertaraf edilecektir²⁶.

Taksitli işlemlerde her bir taksit için ayrı ayrı senet verilmemesi TKHK m. 4.5, c.1 hükmünün ihlâline sebebiyet verir²⁷. Öte yandan TKHK m. 4.5, c.1 hükmü tüketicinin edimini taksit taksit değil de tek seferde yerine getirmesine engel teşkil etmemektedir, fakat taksitler hâlinde yerine getirilmeyecek olan bu borç için verilecek tek bir kıymetli evrakın da nama yazılı olması zorunludur²⁸.

C. Tüketici Yönünden Geçersizlik Kavramı

Yukarıda ele alınan esaslara uygun olmayan kıymetli evrakın “tüketici yönünden geçersiz” olduğu öngörülmüştür (bkz. TKHK m. 4.5, c.2). Geçersizliğin sadece “tüketici yönünden” gündeme gelecek olması karşısında TKHK m. 4.5, c.1 hükmüne aykırılığın yaptırımından yalnızca tüketici yararlanabilecek, bu aykırılık senetteki diğer borçluların sorumluluğunu etkilemeyecektir²⁹. Bununla birlikte öğretilde tüke-

hukuki sonuçların her taksite ilişkin senet açısından müstakil olarak gerçekleşmesinin sağlanmak istendiğini belirten Can, “Değerlendirme”, 4115.

²⁵ Bkz. TKHK m. 19.1, 28.1, 34.1.

²⁶ Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 205; Zevkliler ve Özel, Tüketicinin Korunması, 110; Özen, “Madde 4”, 107. Ayrıca bkz. Düzenlenen tek senedin, borcun tamamı ödenmedikçe iade edilmemesi şeklinde bir uygulamanın varlığına dikkat çeken ve her bir taksit ödemesi için ayrı senet düzenlenmesine ilişkin hükümle tüketicinin bu uygulamaya karşı korunduğunu belirten Çabri, Şerh, 103.

²⁷ Gümüş, Şerh, 43; Şafak, “Tüketici İşlemi”, 192; Özen, “Madde 4”, 107; Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 205; Zevkliler ve Özel, Tüketicinin Korunması, 110; Can, “Değerlendirme”, 4114; Yıldırım ve Ayтуğar, “Tüketici İşlemleri”, 49; Al Kılıç, “Görevli Mahkeme”, 317; Yahya Deryal ve Yakup Korkmaz, Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 72.

²⁸ Gümüş, Şerh, 43; Bahtiyar, “Tüketicinin Korunması”, 53; Özen, “Madde 4”, 106-107; Kara, Tüketici Hukuku, 945. TKHK m. 4.5’in taksitli olmamakla birlikte bedelin peşin ödenmediği veresiye satışlar için de uygulama alanı bulacağı yönünde ayrıca bkz. Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 204.

²⁹ Bu hususta bkz. Kendigelen, Çek Hukuku, 177; Gümüş, Şerh, 42-43; Cengil, “Nama Yazılı Senet”, 63-64; Yeşiltepe, “6502 Sayılı TKHK”, 42; İ. Yılmaz Aslan, 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku (Bursa: Ekin Yayınevi, 2015), 320; Özen, “Madde 4”, 108; Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 203; Bahtiyar, “Tüketicinin Korunması”, 53-54; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, “Kıymetli Evrak ile Borçlanma”, 83; Çabri, Şerh,

tici yönünden gündeme gelecek bu geçersizliğin ne anlama geldiği meselesinde farklı görüşler mevcuttur.

Bir görüşe göre tüketici, senedin nama yazılı olmamasından veya her bir taksit için ayrı ayrı senet düzenlenmemesinden kaynaklanan geçersizliği (ve bu sebeple senetten doğan bir borcunun bulunmadığını) mutlak bir defi olarak senedi sonradan iktisap eden kişilere karşı da ileri sürülebilir³⁰.

İkinci bir görüşe göre TKHK m. 4.5, c.1'e aykırılık, tüketici tarafından yalnızca kıymetli evrakın temelinde yer alan ilişkinin tarafına, açık deyişle satıcıya/sağlayıcıya karşı ileri sürülebilecek kişisel bir defidir ve bu definin ileri sürülmesine ilişkin kurallara tabidir³¹. Bunun bir sonucu olarak söz konusu aykırılık, satıcı/sağlayıcı haricindeki senet alacaklılarına karşı ancak bile bile tüketici zararına hareket edilmesi hâlinde ileri sürülebilecektir.

Üçüncü bir görüşe göre TKHK m. 4.5, c.2 hükmüyle kıymetli evrak hukukunun şahsi defilerin ileri sürülmesine ilişkin kurallarına [TTK m. 659.2, m. 687.1, m. 778.1(a), m. 818.1(e), m. 825.2] tüketici lehine bir istisna getirilmiştir. Başka bir deyişle tüketici, senedin temelinde yer alan tüketici işleminden kaynaklı defilerini, bile bile borçlu zararına hareket etme şartı aranmaksızın, satıcı/sağlayıcı dışındaki senet

104-105 ve (105'te yer alan) dn. 37; Yıldırım ve Aytağar, "Tüketici İşlemleri", 39, 51; Numan Sabit Sönmez, Kambiyo Senetlerinde Şahsi Defiler (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 72, 74; Kara, Tüketici Hukuku, 98, 99, 1393; Akipek Öcal ve Kara, Tüketici Hukuku, 61, 62; Tüzemen Atik, "Aval", 13; Can, "Değerlendirme", 4114-4115.

³⁰ Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 203, 206; Cengil, "Nama Yazılı Senet", 64; Bahtiyar, "Tüketicinin Korunması", 54-55; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, "Kıymetli Evrak ile Borçlanma", 83; Bahtiyar vd., Kıymetli Evrak, 30; Şafak, "Tüketici İşlemi", 193-194; Zevkliler ve Özel, Tüketicinin Korunması, 111; Özen, "Madde 4", 107-108; Sönmez, Şahsi Defiler, 71 vd.; Yıldırım ve Aytağar, "Tüketici İşlemleri", 51-53; Al Kılıç, "Görevli Mahkeme", 319-320; Kara, Tüketici Hukuku, 99, 942, 943, 944; Akipek Öcal ve Kara, Tüketici Hukuku, 61; Mahmut Coşkun, Kıymetli Evrak Hukuku, Bono-Poliçe-Çek (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 187; Kürşat Göktürk, Kambiyo Senetlerinde Şahsi Defiler (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 67-69. Ayrıca bkz. Tüketicinin geçersizlik iddiasında bulunarak senedi ödemekten kaçınabileceğini ifade eden Aslan, Tüketici Hukuku, 320; senedin tüketici açısından geçersiz olduğunu, bu senetten dolayı tüketiciye başvurulamayacağını belirten Çabri, Şerh, 104-105.

³¹ Ülgen vd., Kıymetli Evrak, 144.

alacaklılarına karşı da ileri sürebilecektir³². Bununla birlikte tüketici, söz konusu senedin tüketici işlemi dolayısıyla verildiğini ve bu tüketici işleminden doğan bir defi hakkının mevcut olduğunu ispat etmek mecburiyetindedir³³.

Bu görüşe bazı eleştiriler de yöneltilmektedir. Nitekim “tüketici yönünden geçersizdir” ibaresinde temel ilişkiden kaynaklanan bir definin tüketici tarafından ispat edilmesi gerektiğine yönelik hiçbir işaret bulunmadığı, hükmün gerekçesinde de bu sonuca varmayı gerektiren bir ifadenin yer almadığı, tüketicinin ispat yükünü ağırlaştıran bu yorum tarzının TKHK’nın temel amacına aykırı düştüğü söylenmektedir³⁴.

Yargıtay’ın konu hakkında birbirinden farklı kararları bulunmaktadır³⁵. Nitekim bazı kararlarında TKHK m. 4.5, c.1’e aykırı olarak düzenlenen bir senedin tüketici bakımından sonraki müktesiplere/ her-

³² Kendigelen, Çek Hukuku, 176-177; Yeşiltepe, “6502 Sayılı TKHK”, 42; Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 123-124, Kn. 253; Mağden Çamlı, Teminat Senetleri, 181 vd.; Ebru Tüzemen Atık, Açık Kambiyo Senetleri (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 315-316; Güner, “Avalistin Sorumluluğu”, 244-246.

³³ Kendigelen, Çek Hukuku, 177, 178; Yeşiltepe, “6502 Sayılı TKHK”, 42-43.

³⁴ Bahtiyar, “Tüketicinin Korunması”, 55-56; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, “Kıymetli Evrak ile Borçlanma”, 84-85; Sönmez, Şahsi Defiler, 73-74.

³⁵ Mülga TKHK m. 6A.3 hükmüne ilişkin içtihatlarda da birlik olmadığı gözlemlenmektedir. Bkz. Aykırılığın iyiniyetli hamile karşı ileri sürülemeyeceği yönündeki Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 10.09.2012, E. 2012/7870, K. 2012/25608, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 05.03.2014, E. 2014/1286, K. 2014/207, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 21.05.2014, E. 2014/407, K. 2014/686, www.lexpera.com, 07.08.2024; aykırılığın hamilin iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın mutlak bir defi olarak herkese karşı ileri sürülebileceği yönündeki Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 06.03.2009, E. 2008/11443, K. 2009/3017, www.lexpera.com, 10.08.2024; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 21.05.2009, E. 2009/1044, K. 2009/7007, www.lexpera.com, 10.08.2024; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 04.06.2014, E. 2014/879, K. 2014/17617, www.lexpera.com, 10.08.2024; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 18.04.2016, E. 2015/13154, K. 2016/5870, www.lexpera.com, 10.08.2024; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 07.03.2018, E. 2016/20529, K. 2018/2886, www.lexpera.com, 10.08.2024; Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, 20.10.2021, E. 2021/4607, K. 2021/987, www.lexpera.com, 10.08.2024. Söz konusu içtihatların birleştirilmesi talep edilmiş, bununla birlikte TKHK m. 4.5 hükmünde mülga TKHK m. 6A.3 hükmünden farklı olarak tüketici dışındaki kişiler yönünden senedin geçerli kalacağını öngördüğü, böylece kanun koyucunun içtihat aykırılığını giderecek şekilde düzenleme yapmış olduğu gerekçesiyle içtihatların birleştirilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Bkz. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 29.11.2019, E. 2018/5, K. 2019/6, www.lexpera.com, 07.08.2024.

kese karşı geçersiz olduğu, tüketicinin bu senetler dolayısıyla borçlu bulunmadığı, senedi sonradan devralanların iyiniyetli olup olmadıklarının önem arz etmediği, fakat bu geçersizliğin yalnızca tüketici bakımından gündeme geldiği belirtilmektedir³⁶. Başka bir kararda ise tüketici tarafından düzenlenen senetlerin nama yazılı olmaması sebebiyle tüketicinin, satıcı ile aralarındaki temel ilişkiden kaynaklanan defileri senedi ciro yoluyla devralan üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebileceği ifade edilmiştir³⁷.

Bizce de üçüncü görüşe üstünlük tanınmalıdır. Zira TKHK m. 4.5, c.1 hükmüyle tüketiciyi senetten doğan borcundan beri kılmak amaçlanmamıştır. Gerçekten anılan hükme uygun bir şekilde nama yazılı olarak düzenlenen senette de tüketici, temel ilişkiden kaynaklanan bir defiyeye sahip değilse (ve ödeme yapmaktan kaçınmasını sağlayan başka bir imkân da yoksa) kendisine başvuran senet alacaklısına ödeme yapmakla yükümlüdür. Senet alacaklısının satıcı/sağlayıcı veya üçüncü bir kişi olması da önemli değildir. Birinci görüş doğrultusunda TKHK m. 4.5, c.1 hükmüne aykırılığı herkese karşı ileri sürülebilecek bir geçersizlik olarak mütalaa etmek, temel borç ilişkisinden kaynaklanan bir defiyeye sahip olmayan tüketiciyi dahi senetten doğan borçtan kurtarmak demektir ki bu, bahsi geçen hükümle amaçlananın ötesinde bir korumadır³⁸.

³⁶ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 09.12.2019, E. 2019/875, K. 2019/5885, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 27.03.2023, E. 2022/7923, K. 2023/803, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 07.03.2024, E. 2023/3088, K. 2024/1054, www.lexpera.com, 07.08.2024. Ayrıca bkz. TKHK m. 4.5, c.1'e aykırı senetlerin iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın senedi sonradan devralanlara karşı da geçersiz olduğuna dair herhangi bir açıklama içermeyen, tüketicinin bu senetler dolayısıyla borçlu olmadığını ifade etmekle yetinen Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 20.03.2023, E. 2023/1136, K. 2023/686, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 11.03.2024, E. 2023/2985, K. 2024/1071, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 28.05.2020, E. 2017/9801, K. 2020/3995, www.lexpera.com, 07.08.2024.

³⁷ Karara konu olayda tüketici, taşınmaz satış vaadi sözleşmesi kapsamında satıcıya verdiği emre yazılı senetleri ciro yoluyla devralan kişiye ödeme yapmış, fakat satıcı taşınmazı tüketiciye devretmemiş, bunun üzerine tüketici senetleri ciro yoluyla devralan kişiden ödediği bedeli talep etmiştir. Bkz. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 10.10.2023, E. 2023/1988, K. 2023/2619, www.lexpera.com, 07.08.2024.

³⁸ Aynı yönde bkz. Yeşiltepe, "6502 Sayılı TKHK", 41; Mağden Çamlı, Teminat Senetleri, 183; Tüzemen Atık, Açık Kambiyo Senetleri, 315; Güner, "Avalistin Sorumluluğu", 244-245.

Öte yandan kanun koyucunun amacı tüketiciyi korumak olup bu koruma, şahsi defileri herkese karşı ileri sürme imkânı tanımak suretiyle sağlanmıştır. Hâl böyleyken anılan hükme aykırılığın sonuçlarıyla yalnızca satıcının/sağlayıcının muhatap olacağı yönündeki ikinci görüş de kanun koyucunun tüketiciyi koruma amacı ve yöntemiyle bağdaşmamaktadır³⁹.

Taksitle ödenecek bir borç için nama yazılı tek bir senet verilmesi hâlinde “tüketici yönünden geçersizliğin” tüm borç için mi gündeme geleceği, yoksa bu senedin tek bir taksit bakımından geçerli mi kabul edileceği meselesi de mercek altına alınmalıdır. Bu çerçevede öğretilde kanun koyucunun kısmi butlan (TBK m. 27.2) kuralının uygulanmasını önlediği⁴⁰, öngörülen biçimde düzenlenmemiş bir senedin tüketici yönünden geçersiz olduğunu açıkça hüküm altına aldığı⁴¹ gerekçelerine istinaden soruya olumsuz yanıt verildiği görülmektedir.

Bu mesele çözüme kavuşturulurken, her bir taksit için ayrı ayrı senet düzenleme zorunluluğunun amacını⁴² dikkate almak gerektiği düşüncesini taşımaktayız. Şöyle ki kıymetli evrakın temelinde taksitli bir işlem bulunduğu hâlde bu kıymetli evrak bir taksit için değil de tüm bedel için düzenlenmişse, tüketicinin vadesi gelmemiş taksitleri ödemekten kaçınmak üzere satıcıya/sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği savunmaları, defi olarak senet alacaklısına karşı da ileri sürebileceği kabul edilmelidir. Örneğin tüketici işlemi niteliğini haiz taksitli bir satış sözleşmesinde tüketici taksitleri ödemekte temerrüde düşerse satıcının/sağlayıcının kalan borcun tümünün ifasını hangi şartlar altında talep edebileceği TKHK m. 19.1 hükmünde düzenlenmiştir. Satış bedelinin tümü için düzenlenen senedin alacaklısı tüketiciye başvurduğunda tüketici bahsi geçen hükümdeki şartların mevcut olmadığını bir defi olarak ileri sürmek suretiyle satış bedelinin vadesi gelmemiş taksite/taksitlere isabet eden kısmını ödemekten kaçınabilir. Buradan tüketicinin, kendisine başvurulduğu takdirde vadesi gelmiş taksitleri ödemekle yükümlü olacağı sonucu çıkmaktadır. Bununla birlikte tüke-

³⁹ Aynı yönde bkz. Yeşiltepe, “6502 Sayılı TKHK”, 40-41; Mağden Çamlı, Teminat Senetleri, 183-184.

⁴⁰ Gümüş, Şerh, 43.

⁴¹ Çabri, Şerh, 105.

⁴² Bkz. I, B, 2.

tici, mecbur olmadığı hâlde senet bedelinin vadesi gelmemiş taksit-te/taksitlere isabet eden kısmını da ödemek isterse TKHK m. 20 gereğince satıcının/sağlayıcının yapması gereken indirimi senet alacaklısından da talep edebilmelidir⁴³.

II. TÜKETİCİNİN BİR KAMBYO SENEDİNDE CİRANTA, AVALİST VEYA KABUL EDEN MUHATAP OLARAK YER ALMASI

TKHK m. 4.5'in yalnızca düzenleyeni tüketici olan kıymetli evrakı mı kapsadığı, yoksa tüketicinin ciranta, avalist veya kabul eden muhatap olarak yer aldığı kıymetli evrak için de mi uygulanabileceği sorusu akla gelmektedir. Bir görüşe göre TKHK m. 4.5'in lafzı, tüketicinin düzenleyeni olduğu kıymetli evrakın hüküm altına alındığı izlenimini yaratmaktadır⁴⁴.

Bizim de katıldığımız ikinci görüşe göre ise tüketicinin ciranta, avalist veya kabul eden muhatap olması gibi kıymetli evrakla borçlandığı diğer hâllerde de TKHK m. 4.5'in uygulanması gerekir⁴⁵. Keza 4822 sayılı Kanun m. 15 ile değişik mülga TKHK m. 10.6'ya ilişkin olarak öğretide, tüketicinin polişe veya bono düzenlemesinin yanı sıra ciranta, avalist yahut kabul eden muhatap sıfatının bulunması hâlinde de anılan hükmün uygulanması gerektiği ileri sürülmekteydi⁴⁶. Bu görüş çerçevesinde, kıymetli evrakı düzenleyen kişi bakımından gün-

⁴³ TBK m. 258, c.1 hükmü gereğince taksitli satış sözleşmelerinde taksit borcu kambyo senedine bağlanmışsa bir defada ödeme yapılamaz. Öte yandan öğretide haklı olarak, tüketici işlemi niteliğindeki taksitli satış sözleşmelerinde bir defada ödenmek istenen bedelin kambyo senedine bağlanması hâlinde TBK m. 258, c.1 hükmünün uygulanmayacağı dile getirilmektedir. Bkz. Mehmet Bahtiyar ve Levent Biçer, "Adi İş/Ticari İş/Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22/3 (2016): 428; Cevdet Yavuz ve Murat Topuz, "Madde 83/Yavuz&Topuz Şerhi", içinde Milli Şerh-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner, (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016), 1291.

⁴⁴ Bahtiyar, "Tüketicinin Korunması", 56; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, "Kıymetli Evrak ile Borçlanma", 85.

⁴⁵ Yıldırım ve Aytuğar, "Tüketici İşlemleri", 39; Tüzemen Atik, "Aval", 15-16; Coşkun, Kıymetli Evrak, 187. Ayrıca bkz. Tüketicinin yalnızca düzenleyen değil, başvuru borçlusu olduğu durumların da TKHK m. 4.5'in kapsamına dâhil olduğunu ileri süren Gümüş, Şerh, 43; Çabri, Şerh, 103; Cengil, "Nama Yazılı Senet", 64; Al Kılıç, "Görevli Mahkeme", 312, dn. 4.

⁴⁶ Uzunallı Eroğlu, "Tüketicinin Korunması", 147; Demirkapı, Aval, 182 ve (bahsi geçen sayfada yer alan) dn. 702.

deme gelebilecek sakıncaların avalist, ciranta ve kabul eden muhatap bakımından da mevcut olduğu dile getirilmektedir⁴⁷. Keza aksi görüşün kabulünün TKHK m. 4.5'in amacına aykırı olduğu, kanun hükümlerinin dolanılmasına ve bu suretle işlevsiz bırakılmasına sebebiyet verebileceği ifade edilmektedir⁴⁸.

Tüketicinin ciranta, avalist veya kabul eden muhatap olduğu hâllerde de TKHK m. 4.5, c.2 hükmünün uygulanmasının bir sonucu olarak ciranta, avalist veya kabul eden muhatap olan tüketici, satıcıya/sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği şahsi defileri kendisine başvuran senet alacaklısına karşı da ileri sürülebilecektir.

Bununla birlikte senedin ciro edilmesini yasaklayan ciranta, senedi devrettiği kişiden sonraki hamillere karşı sorumlu değildir [TTK m. 685.2, m. 778.1(a), m. 818.1(d)]. Bu yasağı koyan ciranta, senedi devrettiği kişiye karşı sorumlu olmaya devam etmekle birlikte ona, aralarındaki temel ilişkiden kaynaklı defilerini ileri sürme imkânına sahiptir (bkz. TTK m. 825.1). Dolayısıyla senedin cirosunu yasaklayan tüketicinin cirosu hakkında TKHK m. 4.5, c.2 hükmünün uygulanmasına gerek olmayacağı düşünülebilir. Fakat senedin cirosunu yasaklayan tüketicinin senedi devrettiği kişi lehine aval verilmişse TKHK m. 4.5, c.2 hükmünün uygulanma ihtiyacı doğabilir. Zira avalistin başvurduğu senet borçlusu, lehine aval verilen kişiye karşı ileri sürebileceği şahsi defileri avaliste karşı (bile bile borçlu zararına hareket söz konusu olmadıkça) ileri süremez⁴⁹.

⁴⁷ Uzunallı Eroğlu, "Tüketicinin Korunması", 147; Tüzemen Atik, "Aval", 15-16. Tüketici işlemi dolayısıyla bir poliçe düzenlemesi ihtimâli zayıf (bkz. Battal, "Tüketicinin Korunması", 98) ise de bir bonoyu düzenleyen tıpkı bir poliçeyi kabul eden muhatap gibi sorumlu olduğu (TTK m. 779.1) gerekçesiyle de tüketicinin kabul eden muhatap olması hâlinin TKHK m. 4.5 hükmünün kapsamında olduğu sonucuna ulaşılabilir.

⁴⁸ Tüzemen Atik, "Aval", 16. Ayrıca bkz. Başvuru borçlularının da TKHK m. 4.5'in kapsamına dâhil olduğu sonucuna anılan hükmün amacından hareketle ulaşan Gümüş, Şerh, 43; Cengil, "Nama Yazılı Senet", 64; Al Kılıç, "Görevli Mahkeme", 312, dn. 4.

⁴⁹ Tüketicinin senedi devrettiği kişi lehine aval verilmesinden bağımsız olarak, avaliste karşı şahsi defilerin ileri sürülmesi hususunda bu yönde bkz. Karayalçın, Ticari Senetler, 232; Öztan, Kıymetli Evrak, 816; Bozer ve Göle, Kıymetli Evrak, 177; Can, Kıymetli Evrak, 106; Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 234, Kn. 486; Bah-tiyar vd., Kıymetli Evrak, 108.

III. TÜKETİCİNİN KAMBIYO SENEDİNDEN KAYNAKLI BORCU İÇİN AVAL VERİLMESİ

A. Konuya İlişkin Hukuki Düzenlemeler

4822 sayılı Kanun m. 15 ile değişik “[t]üketici kredisi” başlıklı mülga TKHK m. 10’un üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde “[t]üketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez” hükmüne yer verilmişti. Bunun yanı sıra 21.02.2007 tarihli ve 5582 sayılı Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun⁵⁰ (5582 sayılı Kanun) m. 24 ile mülga TKHK’ya eklenen “[k]onut finansman sözleşmeleri” başlıklı m. 10B’nin sekizinci fıkrası ise “[k]ullanılan finansmanın teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, konut finansmanı kuruluşu asıl borçluya ve diğer teminatlarla başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez” hükmünü içermektedir⁵¹.

TKHK m. 4.6’ya göre ise “[t]üketici işlemlerinde, tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlar, her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılır. Tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatlar diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılır”. TKHK’da şahsi teminatlara ilişkin kural tüketici kredisi veya konut finansmanı ile sınırlı tutulmamış, tüm tüketici işlemlerini kapsar biçimde düzenlenmiştir⁵². TKHK m. 4.6, c.1 hükmüyle amaçlanan, önce asıl borçlu olan tüketiciye başvurulmasını sağlamak, böylece genellikle herhangi bir menfaat gözetmeksizin tüketici lehine teminat veren kişileri korumaktır⁵³. Bununla birlikte tüketicilerle işlem yapanların sahip olduğu teminat geçersiz sayılma-

⁵⁰ RG 06.03.2007/2645.

⁵¹ Ayrıca bkz. 23.02.2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu (RG 01.03.2006/26095) m. 24.5.

⁵² Özen, “Madde 4”, 113; Tüzemen Atik, “Aval”, 14, 17.

⁵³ Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 207. Ayrıca TKHK m. 4.6, c.1’in gerekçesinde “[b]u düzenlemenin amacı tüketici işlemlerinde kefil olan kişileri korumaktır” ifadesine yer verilmiştir. Bkz. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı ile [...] Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu” (TBMM Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 490), 11-12, (Erişim Tarihi 10.08.2010), www.tbmm.gov.tr. Gerekçedeki ifadeyi tekrarla bu yönde bkz. Çabri, Şerh, 108; Deryal ve Korkmaz, Tüketici Hukuku, 73.

yıp adi kefalet olarak ayakta tutulmak suretiyle işlem güvenliği de gözetilmiş, tüketicilerle işlem yapanların geçerli bir teminata sahip olmasındaki menfaat tüketicinin menfaatine tercih edilmiştir⁵⁴.

Öğretide şahsi teminatların kefalet sayılmasına ilişkin uygulamanın niteliği hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Nitekim bu uygulamanın yasal tahvil⁵⁵, değiştirilmiş kısmi butlan⁵⁶, müteselsil kefaletin adi kefalet sayılmasında değiştirilmiş kısmi butlan, diğer şahsi teminatların kefalet sayılmasında ise yasal tahvil⁵⁷, adi kefalet hükümlerine yapılan atıf⁵⁸ olarak nitelendiği gözlemlenmektedir.

B. Tüketici Lehine Aval Verenlerin Durumu

Kambiyo senetlerinden kaynaklanan borçların teminat altına alınması “*aval*” adı verilen özel bir müessese ile sağlanmaktadır⁵⁹. Aval kambiyo senetlerine özgü bir kefalettir, başka bir deyişle kambiyo senedinden kaynaklanan borcun yine kambiyo hukukuna göre teminat altında alınmasıdır⁶⁰.

Şahsi bir teminat olan avalin⁶¹ de TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün kapsamına dâhil olup olmadığı hususunda bir görüş⁶² olumsuz yön-

⁵⁴ Özen, “Madde 4”, 114.

⁵⁵ Gümüş, Şerh, 46; Çabri, Şerh, 109-110.

⁵⁶ Aydoğdu, TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün emredici nitelikte bulunduğunu, dolayısıyla tüketici kredisine kefalet verilmesi hâlinde bu kefaletin müteselsil olduğu yolundaki kayıtların geçersiz olduğunu, ancak TBK m. 27.2 gereğince yalnızca bu kayıtların geçersizliğinden bahsedilebileceğini belirtmektedir (Aydoğdu, Tüketici Hukuku, 208). Yalnızca ilgili kısmın batıl olduğunu belirten ve tarafların ilgili kısmın batıl olduğunu bilselerdi sözleşmeyi yapmayacaklarını iddia ederek sözleşmenin tam butlanına yol açabileceklerine yönelik bir açıklamada bulunmayan yazarın, TKHK m. 4.6, c.1’deki uygulamayı değiştirilmiş kısmi butlan olarak nitelendirmiş olduğu söylenebilir.

⁵⁷ Özen, “Madde 4”, 114-116.

⁵⁸ Âdem Keleş, “Tüketici Sözleşmelerinde Teminat” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2015), 218 vd.

⁵⁹ Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 233, Kn. 484.

⁶⁰ Kendigelen ve Kırca, Kıymetli Evrak, 233, Kn. 484.

⁶¹ Jale Güral, “Kefalet Akdiyle Avalist Arasındaki Fark ve Benzerlikler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8/3-4 (1951): 437, 478; Domanıç, Kıymetli Evrak, 215; Can, Kıymetli Evrak, 104; Bahtiyar vd., Kıymetli Evrak, 102. Avalin şahsi teminatlara benzediği yönünde ayrıca bkz. Öztan, Kıymetli Evrak, 792.

⁶² Bahtiyar, “Tüketicinin Korunması”, 59-60; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, “Kıymetli Evrak ile Borçlanma”, 85 vd.; Kara, Tüketici Hukuku, 100; Akipek Öcal ve Kara, Tüketici Hukuku, 63.

dedir. Bu görüş çerçevesinde ileri sürülen bir gerekçeye göre hükmün lafzı avalı de kapsar gözükmekle birlikte işlem güvenliği ve kıymetli evrak hukukunun ilkeleri/tedavül kabiliyeti gerekçeleriyle aksi sonuca varılmalıdır⁶³. Muhtemel tartışmaların önüne geçmek ve işlem güvenliğini gözetmek amacıyla TKHK m. 4.6'ya avale ilişkin TTK hükümlerinin saklı olduğuna yönelik bir hüküm eklenmesi yerinde olacaktır⁶⁴. Diğer bir gerekçeye göre avalist sadece kendi beyanı ile borç altına girdiğinden avalin, adi kefalet olarak kabul edilmesi de mümkün değildir⁶⁵.

İkinci bir görüşe⁶⁶ göre ise bir şahsi teminat olan aval de hükmün kapsamına dâhildir. Bu bağlamda şahsi teminatların *"her ne isim altında olursa olsun"* adi kefalet sayılacağı düzenlenerek, bu yöndeki iradenin ortaya konulduğu söylenmektedir⁶⁷.

Belirtmek gerekir ki avalin tek taraflı bir hukuki işlem mi yoksa bir sözleşme mi olduğu hususunda farklı görüşler mevcuttur⁶⁸. Avalin tek taraflı bir hukuki işlem olduğu ve TKHK m. 4.6, c.1 hükmü gereğince adi kefalet sayılacağı kabul edilirse, tek taraflı bir hukuki işlemin sözleşme sayılması sonucu doğacaktır. TKHK m. 4.6, c.1 hükmündeki uygulamayı (müteselsil kefalet haricindeki şahsi teminatların adi kefalet sayılması bakımından) tahvil olarak niteleyen ve tüketici lehine verilen avalin de anılan hükmün kapsamına dâhil olduğu görüşünü temsil eden Özen, avalin tek taraflı bir hukuki işlem olduğunu belirtmekte ve tek taraflı bir hukuki işlemin bir sözleşmeye tahviline şüpheyle yaklaşmak gerektiğine dikkat çekmektedir⁶⁹. *Tüzemen Atık* ise avalin, bir sözleşme olduğunu ve TKHK m. 4.6, c.1 gereği kefalete tah-

⁶³ Bahtiyar, "Tüketicinin Korunması", 59; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, "Kıymetli Evrak ile Borçlanma", 86-87.

⁶⁴ Bahtiyar, "Tüketicinin Korunması", 59-60; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, "Kıymetli Evrak ile Borçlanma", 89.

⁶⁵ Kara, Tüketici Hukuku, 100; Akipek Öcal ve Kara, Tüketici Hukuku, 63.

⁶⁶ Özen, "Madde 4", 109; Yıldırım ve Aytuğar, "Tüketici İşlemleri", 39-41; Tüzemen Atık, "Aval", 18-20; Güner, "Avalistin Sorumluluğu", 250-251.

⁶⁷ Güner, "Avalistin Sorumluluğu", 251.

⁶⁸ Avalin tek taraflı bir taahhüt/tek taraflı bir hukuki işlem/tek taraflı bir beyan olduğu yönünde bkz. Poroy ve Tekinalp, Kıymetli Evrak, 218, N. 288a; Bozer ve Göle, Kıymetli Evrak, 178; Can, Kıymetli Evrak, 104; Kayar, Ticaret Hukuku, 645; Çamoğlu, Kıymetli Evrak, 98, 100, N. 221b, 221f. Avalin bir sözleşme olduğu yönünde bkz. Demirkapı, Aval, 104 vd.

⁶⁹ Özen, "Madde 4", 109.

vil edilmesinde bu yönde bir engel bulunmadığını ifade etmektedir⁷⁰. Bir an için avalin sözleşme olmadığı düşünülse dahi TKHK m. 4.6, c.1 hükmünde şahsi teminatların “*her ne isim altında olursa olsun*” kefalet sayılacağı düzenlemesine yer verildiğini, dolayısıyla bu teminatların “*sözleşme*” niteliğinde olmasının aranmadığını da eklemektedir⁷¹.

Biz de şahsi teminatların “*her ne isim altında olursa olsun*” adi kefalet sayılması karşısında ikinci görüşün isabetli olduğu ve avalin hukuki niteliğinin adi kefalet sayılmasını etkilemeyeceği düşüncelerini paylaşmaktayız.

Tüketici lehine verilen avalin TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün kapsamına dâhil olduğu düşüncesinin beraberinde getirdiği bazı meselelerin de açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

1. Avalin TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün kapsamında değerlendirileceği görüşünde olan *Tüzemen Atik*, tüketici lehine aval veren kişi tüketici olmadığı takdirde TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün uygulanamayacağı düşüncesindedir⁷². Kanaatimizce TKHK m. 4.6, c. 1 hükmünün uygulama alanının tüketici tarafından verilen aval ile sınırlanmaması gerekir. Zira TKHK m. 4.6, c.1’de “*tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlar*” ibaresine yer verilerek, teminat veren kişinin tüketici sıfatına sahip olması şartı aranmamıştır. Her ne kadar hükmün gerekçesinde “*tüketici işlemlerinde, tüketicinin verdiği şahsi teminatlar*” ibaresi kullanılmış⁷³ ise de bununla, tüketici işleminin tarafı olan tüketici vasıtasıyla sağlanan şahsi teminatların kastedildiği düşünülebilir. Benzer şekilde TKHK m. 4.6, c.2’nin lafzında da tüketicinin alacaklarına ilişkin “*karşı tarafça verilen*”, açık deyişle satıcı/sağlayıcı tarafından verilen şahsi teminatlardan bahsedilmektedir. Öte yandan bir kişinin kendi borcu için kefil olamayacağı, kendi borcuna teminat amaçlı katılamayacağı gerekçeleriyle TKHK m. 4.6, c.2 hükmünün “*karşı tarafça*

⁷⁰ Tüzemen Atik, “Aval”, 19.

⁷¹ Tüzemen Atik, “Aval”, 19-20.

⁷² Tüzemen Atik, “Aval”, 20. Yazarın tüketici lehine verilen avalin TKHK m. 4.6, c. 1 hükmünün kapsamına dâhil olduğu görüşünün gerekçelerinden biri de bu düşünceye dayanmaktadır. Şöyle ki kıymetli evrak hukukunda avalin adi kefalet hükümlerine tâbi tutulmasının birçok sakıncayı beraberinde getireceğini, fakat TKHK düzenlemelerinde neredeyse yegâne amacın da “*tüketicinin*” menfaatini korumak olduğunu belirtmektedir (Tüzemen Atik, “Aval”, 18).

⁷³ “Komisyon Raporu”, s. 11.

verilen” ibaresi öğretide eleştirilmekte ve bu ibarenin “*karşı tarafça sağlanan*” şeklinde anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir⁷⁴.

2. Bir tüketicinin başka bir tüketici lehine verdiği aval, TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün yanı sıra m. 4.5 hükmünün de kapsamına dâhil olmaktadır. Bizce anılan iki hükmün yarıştığı, avalist tüketicinin dilettiği hükme başvurabileceği kabul edilmelidir. Zira bir somut olayda satıcıya/sağlayıcıya karşı ileri sürülebilecek şahsi defilerin senet hamiline karşı da ileri sürülebilmesi (TKHK m. 4.5, c. 2) daha lehe iken, başka bir somut olayda avalin adi kefalet sayılması ve örneğin tartışma definin ileri sürülebilmesi (TKHK m. 4.6, c.1) daha lehe olabilir.

3. Öğretide avalin, kambiyo senedinde taahhüt altına girenlerin ödeme gücü hususunda soru işareti yaratmasını önlemek amacıyla tüketici lehine güvence verecek kişilerin avalist olarak değil de ciranta olarak kambiyo ilişkisine dâhil edilmesi, diğer bir deyişle “*gizli aval*”⁷⁵ durumunda bu cironun da TKHK m. 4.6, c.1 çerçevesinde değerlendirileceği kabul edilmektedir. Öte yandan bu değerlendirmenin dayandığı gerekçeler üzerinde uzlaşamadığı görülmektedir.

Bir görüşe⁷⁶ göre temlik ciro, temlik ve teşhis fonksiyonlarının yanı sıra teminat fonksiyonuna da sahiptir. Dolayısıyla ciro, kural olarak şahsi teminat içeren bir kambiyo taahhüdüdür. Bu yönüyle cironun da TKHK m. 4.6, c.1 kapsamında değerlendirilerek, bir tüketici işleminden kaynaklanması sebebiyle adi kefalet hükümlerine tâbi olması düşünülebilir. Aksi hâlde gizli aval niteliğindeki ciro yoluyla kanun hükümlerinin işlevsiz kalmasına göz yumulacaktır.

⁷⁴ Gümüş, Şerh, 47. Burada bir kişinin kendi borcu için garanti sözleşmesi yapabileceği dikkate alınarak “*karşı tarafça*” ibaresine yer verildiği düşünülebilir ise de aşağıda (bkz. III, b, 7) belirtildiği üzere TKHK m. 4.6, c. 2 hükmü müteselsil kefaletle göre daha ağır sorumluluk getiren şahsi teminatların müteselsil kefalet olarak kabul edilmesi sonucunu doğurmamaktadır. Dolayısıyla “*karşı tarafça*” ibaresi garanti sözleşmesini vurgulama amacı da taşımamaktadır (Gümüş, Şerh, 47).

⁷⁵ Tüketici senetlerinden bağımsız olarak, bahsi geçen uygulamanın varlığına işaret eden yazarlar için bkz. Güral, “Kefalet”, 437; Poroy ve Tekinalp, Kıymetli Evrak, 219, N. 289; Karayalçın, Ticari Senetler, 220; Öztan, Kıymetli Evrak, 791; Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak, 207. Bu bağlamda kambiyo senedinin öncelikle teminat verecek kişiye ciro edilmesi, daha sonra bu kişinin de senedi, asıl olarak devredilmek istenen kişiye ciro etmesi yoluna başvurulabilir (Bozer ve Göle, Kıymetli Evrak, 175-176). Bu uygulamanın “*gizli aval*” (Öztan, Kıymetli Evrak, 791), “*gayrihakkiki ciro*” (Güral, “Kefalet”, 437) şeklinde adlandırıldığı görülmektedir.

⁷⁶ Tüzemen Atik, “Aval”, 22.

İkinci bir görüşe⁷⁷ göre cironun teminat fonksiyonu olsa da bu durumda şeklen bir teminattan bahsedilemeyecektir. Zira aksi kararlaştırılmadıkça her temlik cirosunun teminat fonksiyonu bulunduğu, senedi devreden her ciranta bir nevi senedi düzenleyen tüketici lehine şahsi teminat vermektedir. Eğer ciro adi kefalet sayılırsa senedi devreden herkesin ciranta sıfatıyla değil, adi kefil sıfatıyla sorumlu tutulması gerekir. Fakat bu durum işlem güvenliğini zedeler. Buna karşılık cironun, TKHK m. 4.6, c.1 hükmünü dolanmak amacıyla yapıldığı ispat edilebiliyorsa ciro, adi kefalet kapsamında değerlendirilmelidir.

Bu hususta ikinci görüş daha isabetli görünmektedir. TKHK m. 4.6, c.1 hükmünü dolanmak için aval yerine ciro yapılmışsa bunun kanuna karşı hile⁷⁸ olduğu kabul edilmeli ve dolanılan hükmün, açık deyişle TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün yaptırımı uygulama alanı bulmalıdır⁷⁹. Bunun sonucunda böyle bir cironun cirantası olan kişinin ciro silsilesinde kendisinden önce yer alan düzenleyen veya başvuru borçlusu lehine adi kefalet verdiği kabul edilmelidir. Öte yandan tüketici lehine gizli aval verenin de tüketici olması hâlinde TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün m. 4.5 hükmü ile yarışacağı, dolayısıyla gizli aval veren tüketicinin iki hükümden dilediğine başvurabileceği düşüncesindeyiz.

4. Diğer bir mesele, avalin adi kefalet sayılabilmesi için kefaletin geçerlilik şartlarını taşımasının gerekli olup olmadığıdır. Gizli avalin de TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün kapsamına dâhil olduğu kabul edildiğinde mesele daha karmaşık bir hâl almaktadır.

Bir görüş, kefaletin (eşin rızası da dâhil) geçerlilik şartlarının bulunması gerektiği, aksi takdirde teminatın geçersiz sayılacağı

⁷⁷ Güner, "Avalistin Sorumluluğu", 256.

⁷⁸ Kanunun cevaz vermediği bir sonuca kanunun cevaz verdiği bir yolla ulaşılmak istenmesi hâlinde kanuna karşı hileden söz edilir. Kanuna karşı hilenin benzer tanımları için bkz. M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medenî Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), 291, N. 906; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017), 388, N. 67; Hüseyin Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri* (TMK m. 1-7) (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), 285.

⁷⁹ Kanuna karşı hileden bahsedildiği takdirde dolanılan hükmün yaptırımının uygulanacağı yönünde bkz. Oğuzman ve Barlas, *Medenî Hukuk*, 292-293, N. 910; Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku*, 393-394, N. 77-78; Altaş, *Başlangıç Hükümleri*, 285.

yönündedir⁸⁰. Diğer bir görüşe göre bir kanuni tahvil mevzu bahis olduğu için kefaletin şekil şartları değil, avalın şekil şartları esas alınmalıdır. Verilen aval hukuken geçerli, fakat kefaletin şartları mevcut değil ise aval TKHK m. 4.6, c.1 gereğince adi kefalet olarak geçerli kabul edilmelidir⁸¹. Zira TKHK m. 4.6, c.1 hükmü, önce tüketiciye başvurmadan güvence veren kişiye başvurulmasını önlemeyi amaçlamakta olup bu amaç gerçekleşiyorsa diğer şekli şartların göz ardı edilmesi bir sorun oluşturmamalı, aval vererek (adi kefaletle kıyasla) daha ağır bir sorumluluk altına girmeyi kabul etmiş bir kişi daha hafif bir sorumluluk öngören adi kefalet kapsamında sorumlu tutulabilmelidir⁸².

Batıl bir işlemin yerine, bu işlemle benzer sonuçları doğuran ve geçerlilik şartları mevcut başka bir işlemin geçmesi “*tahvil*” olarak adlandırılır⁸³. Tahvilin gerçekleşebilmesi bazı koşulların varlığına bağlıdır. İnceleme konumuz açısından önem arz eden koşullara değinmek gerekirse tarafların, yaptıkları işlemin batıl olduğunu bilse-lerdi bunun yerine geçecek işlemi yapmak isteyecekleri sonucuna varılabilmeli ve batıl işlem, yerine geçecek işlemin geçerlilik şartlarını taşımalıdır⁸⁴. Bununla birlikte tahvil kanun gereği gerçekleşiyorsa/kanuni tahvil söz konusuysa tarafların batıl işlemin yerine geçecek işlemi isteyip istemeyeceklerine bakılmaz, diğer bir ifadeyle farazi

⁸⁰ Özen, “Madde 4”, 109; Tüzemen Atik, “Aval”, 24. Ayrıca bkz. Avalden açıkça söz etmemekle birlikte bir şahsi teminatın kefalet olarak kabul edilebilmesi için kefaletin geçerlilik şartlarını sağlaması gerektiğini belirten Çabri, Şerh, 110, dn. 52. Bu görüşe iştirak edilmesi hâlinde avalın adi kefalet sayılabilmesi için eşin rızası da aranacak, bu rızanın aval verilmeden önce veya en geç aval verilirken mevcut olması gerekecektir (bkz. TBK m. 584.1). Avalın TBK m. 603 hükmünün kapsamına dâhil olmadığı düşünülse dahi bu sonuca varılacaktır. Zira adi kefalette eşin rızasını şart koşan TBK m. 584 hükmü, avalde TBK m. 603 hükmünün atfıyla değil de TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün varlığı karşısında doğrudan uygulanacaktır (Tüzemen Atik, “Aval”, 24). Avalde TBK m. 603 gereği eşin rızasının aranıp aranmayacağı hususuyla ilgili görüşler ve yargı kararları için bkz. Nilgün Başalp Yıldırım, “Avalde Eşin Rızası ve Özellikle TBK m. 603 Hükmünün Dolanılması Sorunu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 37/3 (2021): 8 vd.

⁸¹ Güner, “Avalistin Sorumluluğu”, 251-252.

⁸² Güner, “Avalistin Sorumluluğu”, 252-253.

⁸³ Ayşe Havutçu, “Şekle Aykırılık Nedeniyle Geçersiz Hukuki İşlemlerin Tahvili”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3/1-4 (1987): 651.

⁸⁴ Kocayusufoğlu, Borçlar Hukuku, 619, 621, N. 37-38, 40; Havutçu, “Tahvil”, 662-664.

iradelerinin varlığı aranmaz⁸⁵. TKHK m. 4.6, c. 1 hükmünde bir kanuni tahvil kuralına yer verildiği kabul edilirse avalın de adi kefalet sayılabilmesi için adi kefaletin geçerlilik şartlarını taşıması gerekecektir. Burada tahvilin kanun gereği gerçekleşmesi sebebiyle tarafların adi kefalet sözleşmesini isteyip istemeyeceklerini araştırma mecburiyeti ortadan kalkmıştır, yoksa tahvilin kanundan kaynaklanması şekil şartlarının aranmayacağı anlamına gelmemektedir. Ancak bu sonucun TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün şahsi teminatı ayakta tutarak işlem güvenliğini gözetme amacına ne kadar uygun olduğu tartışmaya açıktır. Öte yandan TKHK m. 4.6, c.1'deki uygulama, kanuni ikame hükmüyle değiştirilmiş kısmi butlan olarak nitelendirilirse söz konusu hükmün amacına da uygun olarak şahsi teminatın adi kefaletin geçerlilik şartlarını sağlamasına gerek olmayacaktır⁸⁶.

⁸⁵ Kanunda yer alan özel hükümler dolayısıyla gerçekleşen tahvilde tarafların farazi iradelerinin dikkate alınmayacağı yönünde bkz. Havutçu, "Tahvil", 664.

⁸⁶ Kısmi butlanın (TBK m. 27.2) bir türü olan değiştirilmiş kısmi butlanda sözleşmenin batıl olan kısmının/kısımlarının yerine emredici veya tamamlayıcı bir hüküm yahut hâkimin, tarafların farazi iradelerine göre tespit ettiği bir hüküm geçmektedir [Veysel Başpınar, Borç Sözleşmelerinin Kısmî Butlanı (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998), 171]. Sözleşmenin batıl kısmının/kısımlarının yerine kanunun emredici bir hükmü geçecekse/kanuni ikame hükmüyle değiştirilmiş kısmi butlan söz konusuysa TBK m. 27.2, c.2 uygulama alanı bulamaz, açık deyişle tarafların ilgili kısmın batıl olduğunu bilselerdi sözleşmeyi yapmayacaklarını iddia ederek sözleşmenin tam butlanına yol açmaları mümkün değildir (Başpınar, Kısmî Butlan, 155, 171). TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün gerekçesinde "[...] şahsi teminatlara Türk Borçlar Kanununda yer alan adi kefalet hükümleri uygulanacaktır" açıklamasına yer verilmiştir. Bkz. "Komisyon Raporu", s. 11. Gerekçedeki bu açıklama sebebiyle şahsi teminatın geçersiz sayılan anlaşması yerine adi kefalet hükümlerinin uygulanacağı, diğer bir ifadeyle tahvilin değil de kanuni ikame hükmüyle değiştirilmiş kısmi butlanın düzenlendiği de düşünülebilir. Eğer kanuni ikame hükmüyle değiştirilmiş kısmi butlanın düzenlendiği sonucuna varılırsa, TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün amacına uygun olarak, şahsi teminatın asıl borçlu takip edilmeksizin teminat veren kişiye başvurulmasını sağlayan anlaşması ile asıl borçluya ait defilerin ileri sürülmesini engelleyen anlaşması geçersiz sayılacak ve teminat veren kişi tartışma defini ileri sürebileceği (TBK m. 585) gibi lehine teminat verdiği kişinin defilerini de ileri sürebilecek, hatta ileri sürmek zorunda olacaktır (TBK m. 591). Kanuni ikame hükmüyle değiştirilmiş kısmi butlanın bir sonucu olarak taraflar, söz konusu sakatlığı bilselerdi işlemi yapmayacaklarını da iddia edemeyeceklerdir. Yukarıda (bkz. III, A) belirtildiği üzere TKHK döneminde m. 4.6, c.1 hükmünün niteliğine ilişkin olarak öğretide bu doğrultuda bir görüş mevcuttur. Bunun yanı sıra *Gümüş*, 4822 sayılı Kanun m. 15 ile değişik mülga TKHK m. 10'un üçüncü fıkrası ve 5582 sayılı Kanun m. 24 ile mülga TKHK'ya eklenen m. 10B'nin sekizinci fıkrası hükümlerindeki uygulamanın değiştirilmiş

5. Avalin adi kefalet sayılmasının sonuçlarının ne olacağı üzerinde de durulmalıdır. Avalin adi kefalet sayılması sayesinde yetkili hamil, öncelikle asıl borçlu olan tüketiciye başvurmadan kefile başvuramayacaktır⁸⁷. Ayrıca tüketici hakkında TKHK m. 4.5 hükmünün uygulanması tüketici lehine aval veren kişiye bir avantaj sağlayacaktır. Şöyle ki tüketicinin, senedin (satıcıdan/sağlayıcıdan) sonraki müktisiplerine karşı ileri sürme imkânına kavuştuğu şahsi defileri kefil de ileri sürebilecektir (bkz. TBK m. 591.1, c. 1). Kefil, bu defileri ileri sürmediği takdirde rücu hakkını kısmen veya tamamen yitirecektir (bkz. TBK m. 591.3). Keza asıl borcun geçersizliği kefilin borcunun da geçersizliğine yol açacaktır⁸⁸. Kefil senet alacaklısına ödemede bulunursa senet alacaklısının haklarına halef olmak suretiyle (TBK m. 596.1)⁸⁹, senette lehine kefalet verdiği tüketiciden önce gelenlere/lehine kefalet verdiği tüketiciye karşı sorumlu olanlara başvurabilecektir⁹⁰.

6. Öğretide tüketici lehine verilen avalın TKHK m. 4.5 hükmü çerçevesinde ele alındığı da görülmektedir. Bir görüşe⁹¹ göre TKHK m. 4.5, c.1 hükmüne aykırılık dolayısıyla tüketici yönünden gündeme gelen geçersizlik, TTK m. 702.2 hükmünün varlığı karşısında tüketici lehine aval veren kişi tarafından ileri sürülemeyecektir. Zira burada teminat altına alınan borcun geçersizliği şekle ait bir noksandan kaynaklanmamaktadır. Diğer bir görüşe⁹² göre TKHK m. 4.5 hükmünün dolanılmasını engellemek için nama yazılı olmayan bir kıymetli evra-

kısmi butlan niteliğinde olduğunu, bu bağlamda şahsi teminatların niteliklerini koruyacaklarını, sadece tartışma defi/rehnin paraya çevrilmesi defi/kefalet sözleşmesine yabancı teminatlara başvurulması defi bakımından adi kefalet gibi işlem göreceklerini ileri sürmüştü. Bkz. Gümüş, Şerh, 45-46. Buna karşılık yazar, mezkûr nitelemenin TKHK m. 4.6, c.1 hükmü açısından geçerli olmayacağını ifade etmektedir. Bkz. Gümüş, Şerh, 46.

⁸⁷ Tüzemen Atik, "Aval", 24-25.

⁸⁸ Tüzemen Atik, "Aval", 25.

⁸⁹ Tüzemen Atik, "Aval", 25.

⁹⁰ Kambiyo senedinden kaynaklı bir borç için aval yerine kefalet verilmesi hâlinde kefilin, senette lehine kefalet verdiği kişiye borçlu olanlara başvurabileceği yönünde bkz. Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak, 213.

⁹¹ Gümüş, Şerh, 43; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, "Kıymetli Evrak ile Borçlanma", 87-88; Bahtiyar ve Biçer, "Adi İş/Ticari İş/Tüketici İşlemi", 418; Bahtiyar vd., Kıymetli Evrak, 31.

⁹² Kara, Tüketici Hukuku, 100; Akipek Öcal ve Kara, Tüketici Hukuku, 63.

kın, tüketici lehine aval veren kişi bakımından da geçersiz kabul edilmesi gerekir. Zira yetkili hamil tarafından kendisine başvurulana avalist ödeme yaptığında lehine aval verdiği tüketiciye başvurabilecek, bunun sonucunda TKHK m. 4.5 hükmünün tüketiciyi koruma amacı akim kalacaktır.

Daha önce⁹³ ifade edildiği üzere TKHK m. 4.5, c.1'e aykırılığın tüketicinin taahhüdünün geçersizliğine yol açmayacağı, bu hükümde geçen "*tüketici yönünden geçersizdir*" ifadesiyle satıcıya/sağlayıcıya karşı ileri sürülebilecek şahsi defilerin bile bile borçlu zararına hareket etme şartı aranmaksızın senet alacaklılarına karşı da ileri sürülmesine imkân tanındığı görüşünü paylaşmaktayız. Bu görüş çerçevesinde tüketici olmayan bir kişi tarafından tüketici lehine verilen avalı TTK m. 702.2 hükmü çerçevesinde incelemeye gerek bulunmamaktadır. Ayrıca yine yukarıda⁹⁴ belirtildiği gibi tüketici lehine verilen avalın TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün kapsamında bulunduğu görüşüne katılmaktayız. Bu görüş çerçevesinde tüketici lehine aval verilmesi TKHK m. 4.5 hükmünün dolaşılmasına yol açmayacaktır. Zira daha önce zikredildiği üzere asıl borçlu olan tüketicinin senedin sonraki müktesiplerine karşı ileri sürme imkânına kavuştuğu şahsi defileri ileri sürmeyen kefil, asıl borçlu olan tüketiciye başvuru hakkını kısmen veya tamamen yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır. Bu sebeple TKHK m. 4.5'in tüketiciyi koruma amacının akim kaldığından söz edilemeyecektir.

7. TKHK m. 4.6, c. 2 hükmüne göre tüketicinin alacağına ilişkin olarak karşı tarafca sağlanan şahsi teminatlar, diğer kanunlarda aksine bir hüküm bulunmuyorsa müteselsil kefalet sayılır. Öte yandan öğretide haklı olarak belirtildiği üzere anılan hüküm müteselsil kefaletle nazaran tüketicinin daha lehine olan şahsi teminatlar hakkında uygulanmayacaktır, örneğin teminat amaçlı garanti veya teminat amaçlı borca katılma sözleşmelerinin müteselsil kefalet sözleşmesi sayılması söz konusu olmayacaktır⁹⁵. Bu sebeple bir kambiyo senedinde tüketiciye karşı sorumlu olanlardan herhangi biri lehine verilen aval de müteselsil kefalet sayılmayacaktır.

⁹³ Bkz. I, C.

⁹⁴ Bkz. III, B.

⁹⁵ Gümüş, Şerh, 46-47; Özen, "Madde 4", 116; Çabri, Şerh, 110-111; Kara, Tüketici Hukuku, 91-92; Akipek Öcal ve Kara, Tüketici Hukuku, 64-65.

IV. TÜKETİCİ İŞLEMLERİ DOLAYISIYLA DÜZENLENEN KAMBYO SENETLERİNE İLİŞKİN UYUŞMAZLIKLARDA GÖREVLİ MAHKEME

Tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın TTK'da düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları ticari davadır [TTK m. 4.1(a)]. Kambiyo senetleri, TTK'nın "*Kıymetli Evrak*" isimli üçüncü kitabının dördüncü kısmında düzenlenmiştir. Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir (TTK m. 5.1)⁹⁶.

Öte yandan tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğmuş olup da belirli bir parasal sınırın altındaki uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetine başvurulması zorunludur (TKHK m. 66.1, c.1 ve 68.1)⁹⁷. Belirtilen değer üzerindeki uyuşmazlıklar ile tüketici hakem heyeti kararlarına yapılacak itirazlarda ise tüketici mahkemeleri görevlidir (TKHK m. 70.3, c. 1 ve 73.1)⁹⁸.

Öğretide haklı olarak belirtildiği üzere tüketici işlemi dolayısıyla verilen kambiyo senetlerinden doğan uyuşmazlıklarda tüketici hakem heyeti/tüketici mahkemesi görevlidir⁹⁹. *De lege feranda* eleştiriye açık

⁹⁶ TTK m. 5A uyarınca ticari davalardan konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında asliye ticaret mahkemesinde dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

⁹⁷ Bu parasal sınır, 2024 yılı için yapılacak başvurularda yüz dört bin Türk lirasıdır [6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68 inci ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6 ncı Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ (RG 20.12.2023/32405) m. 3].

⁹⁸ TKHK m. 73A'nın birinci fıkrası gereğince tüketici hakem heyetine yapılan itirazlar ile anılan fıkra da belirtilen diğer istisnalar dışında tüketici mahkemesinde dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

⁹⁹ Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, "*Kıymetli Evrak ile Borçlanma*", 89-91; Bahtiyar ve Biçer, "*Adi İş/Ticari İş/Tüketici İşlemi*", 424; Yıldırım ve Aytuğar, "*Tüketici İşlemleri*", 55-56; Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, *Tüketici Hukuku Dersleri* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 798; Coşkun, *Kıymetli Evrak*, 187; Al Kılıç, "*Görevli Mahkeme*", 344. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi de TKHK m. 4.5 hükmünü uyguladığı bazı kararlarında, davanın taraflarından birinin tüketici olmasından hareketle tüketici mahkemesinin yetkili olduğu sonucuna varmıştır. Bkz. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 11.03.2024, E. 2023/2985, K. 2024/1071, www.lexpera.com, 07.08.2024; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 22.01.2024, E. 2023/860, K. 2024/281, www.lexpera.com, 07.08.2024.

olduğu¹⁰⁰, konu hakkında farklı bir düzenleme yapılmasında fayda bulunduğ¹⁰¹ hususları bir yana, ticari davalarda “*aksine hüküm bulunmadıkça*” asliye ticaret mahkemesinin görevli olduğuna ilişkin TTK m. 5.1 ve diğer kanunlardaki düzenlemelerin TKHK’nın görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemeyeceğine yönelik TKHK m. 83.2 hükümleri, tüketici hakem heyetinin/tüketici mahkemesinin görevli olduğu sonucuna varılmasını gerektirmektedir¹⁰².

Bununla birlikte kambiyo senetlerinin illetten mücerret olması, senet metninden temeldeki hukuki işlemin anlaşılabilmesi (ve yetkili hamilin satıcıdan/sağlayıcıdan başka bir kişi olması) gibi sebeplerle bir senedin tüketici işlemi dolayısıyla düzenlendiğinin ve tüketici hakem heyetinin/tüketici mahkemesinin görevli olduğunun her somut olayda kolaylıkla tespit edilemeyeceğine öğretide işaret edilmektedir¹⁰³. Bu görüş çerçevesinde, tüketici senedinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda sürecin hangi mahkemede başlatılmasının görevsizlik kararı verilmesini önlemek açısından faydalı olacağı yahut bu tür bir uyuşmazlık sebebiyle açılmış olan davada mahkemenin görev hakkında ne yönde karar vermesi gerektiği incelenmektedir. Bu inceleme yapılırken senedin nama, emre veya hamiline yazılı olması, senedin tüketici işlemi dolayısıyla düzenlendiğine ilişkin bir kayıt ihtiva etmesi veya etmemesi, açılacak davanın alacak, borca itiraz, menfi tespit, istirdat ve itirazın iptali davası olması gibi çeşitli ihtimaller üzerinde durulmaktadır¹⁰⁴. Yine senedin temelinde tüketici işlemi bulunduğuna dair herhangi bir kayıt ihtiva etmemesi ihtimâli satıcı/sağlayıcı dışındaki hamilin açacağı alacak davası bakımından ele alınırken, hamilden temel ilişkiyi araştırmasının beklenemeyeceği, temel ilişkiyi araştırma beklentisinin kambiyo senetlerinin illetten mücerret olma niteliğiyle de bağdaşmayacağı, dolayısıyla hamilin asliye ticaret mahkemesinde dava açacağı belirtilmekte ve bu davada senedin temelinde tüketici işlemi bulunduğunun tüketici tarafından ispat edilip edilemediğine göre görevle ilgili ne yönde

¹⁰⁰ Yıldırım ve Aytuğar, “Tüketici İşlemleri”, 56.

¹⁰¹ Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, “Kıymetli Evrak ile Borçlanma”, 91.

¹⁰² Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, “Kıymetli Evrak ile Borçlanma”, 90; Bahtiyar ve Biçer, “Adi İş/Ticari İş/Tüketici İşlemi”, 424; Yıldırım ve Aytuğar, “Tüketici İşlemleri”, 56; Coşkun, Kıymetli Evrak, 187; Al Kılıç, “Görevli Mahkeme”, 344.

¹⁰³ Al Kılıç, “Görevli Mahkeme”, 313.

¹⁰⁴ Al Kılıç, “Görevli Mahkeme”, 326 vd.

karar verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir¹⁰⁵. Bu değerlendirmelerde tüketicinin TKHK m. 4.5'e aykırılık dolayısıyla senedin geçersiz olduğunu ve senetten dolayı herhangi bir borcunun bulunmadığını mutlak bir defi olarak herkese karşı ileri sürebileceği görüşünden hareket edildiği görülmektedir. Şöyle ki emre veya hamiline yazılı olup da tüketici işlemi dolayısıyla verildiği tüketici tarafından ispat edilmiş olan bir senedin tüketici yönünden zaten geçersiz olacağı, dolayısıyla davanın ayrıca tüketici mahkemesine taşınmasına gerek kalmayacağı, zira ihtiyari dava arkadaşlığı [bkz. 12.01.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁰⁶ (HMK) m. 57(a)] kapsamında müracaat borçlularına da dava açılmışsa sürecin onlar açısından asliye ticaret mahkemesinde sürdürülebileceği veya müracaat borçlularına dava açılmışsa onlara asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilceği ifade edilmektedir¹⁰⁷.

Yukarıda da açıklandığı üzere, bizim de katıldığımız görüşe göre TKHK m. 4.5 hükmüne aykırılık hâlinde tüketici, satıcıya/sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği şahsi defileri senedi sonradan iktisap eden kişilere karşı -bile bile borçlu zararına hareket etme şartı aranmaksızın ileri sürebilir. Bu görüşün bir sonucu olarak, emre veya hamiline yazılı senetten doğan alacağın asliye ticaret mahkemesinde dava edilmiş ve yargılamada senedin temelinde bir tüketici işlemi bulunduğunun ispatlanmış olması hâlinde bu davanın tüketici mahkemesine taşınmasına gerek kalmayacağı düşüncesine katılamamaktayız. Çünkü katıldığımız görüş çerçevesinde tüketicinin, senetten dolayı kısmen veya tamamen borçlu bulunmadığı sonucuna varabilmek için temel ilişkiden kaynaklı bir defi hakkının mevcut olması ve bunu ispat etmesi gerekir. Dolayısıyla diğer müracaat borçlularının yanı sıra tüketiciye de başvurulmuşsa tüketiciye yöneltilen davanın tefrik edilerek ayrı bir esasa kaydedilmesine ve görevsizlik nedeniyle usulden reddine karar verilmelidir [bkz. HMK m. 114.1(c), m. 115.1-2, m. 167, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik¹⁰⁸ m. 219.2, c. 1]. Tüketi-

¹⁰⁵ Al Kılıç, "Görevli Mahkeme", 332-334.

¹⁰⁶ RG 04.02.2011/27836.

¹⁰⁷ Al Kılıç, "Görevli Mahkeme", 333, 345.

¹⁰⁸ RG 06.08.2015/29437.

cinin temel ilişkiden kaynaklı bir defiyeye sahip olmaması veya sahip olmakla birlikte ispat edememesi ihtimâllerinin gündeme gelebilecek olması karşısında senetten doğan alacağını tüketiciden de tahsil edebilecek olan hamil, görevsizlik kararı veren asliye ticaret mahkemesine başvurarak, dava dosyasının tüketici mahkemesine gönderilmesini talep edebilir (bkz. HMK m. 20.1, c.1).

SONUÇ

Çalışmamızda ulaşılan önemli sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

Tüketici işlemi dolayısıyla düzenlenen kambiyo senedi, nama yazılı değil veya her bir taksit için ayrı ayrı düzenlenmemiş ise *“tüketici yönünden geçersizdir”*. *“Tüketici yönünden geçersizdir”* yaptırımının anlamı hakkında görüş birliği yoktur. Söz konusu yaptırımla tüketiciye, senedin temelindeki tüketici işleminden doğan defileri -bile bile borçlu zararına hareket edilmiş olup olmadığına bakılmaksızın- satıcıdan/sağlayıcıdan sonraki senet hamillerine karşı da ileri sürme olanağı tanındığı görüşünü paylaşmaktayız. Ayrıca taksit taksit yerine getirilecek bir borcun tek bir nama yazılı senede bağlanması hâlinde senedin geçersiz mi olduğu yoksa tek bir taksit açısından geçerli mi olduğu hususu tartışmaya açıktır. Senedin geçersiz olduğu görüşüne katılmamakla birlikte tüketicinin, vadesi gelmemiş taksitler için ödeme yapmaktan kaçınmasına (bkz. TKHK m. 19.1) veya indirimli ödeme yapmasına (bkz. TKHK m. 20) olanak tanıyan, satıcıya/sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği defileri senedin sonraki hamillerine karşı da ileri sürebileceği düşüncesindeyiz. Bu durum karşısında tüketicinin, senet bedelinin vadesi gelmiş taksit/taksitlere denk gelen kısmını ödemekle yükümlü olduğu sonucuna varılmaktadır.

TKHK m. 4.5 hükmünün tüketicinin düzenleyeni olduğu kambiyo senedinin yanı sıra ciranta, avalist veya kabul eden muhatap konumunda bulunduğu kambiyo senedini de kapsayıp kapsamadığı sorusuna olumlu yanıt verilmesi gerektiği görüşüne katılmaktayız.

Yukarıda varılan bu sonuçlar çerçevesinde TKHK m. 4.5’in şu şekilde kaleme alınmasının *de lege feranda* daha yerinde olacağı görüşündeyiz: *“Tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrakta asıl borçlu veya başvuru borçlusu olduğu hâllerde satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği şahsi defileri bile bile borçlu zararına*

hareket etme şartı aranmaksızın hamile karşı da ileri sürebilmesi mümkündür.”

Bir kambiyo senedinde tüketicinin borcu için verilen aval hakkında TKHK m. 4.6, c.1 hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı sorununa ilişkin olarak iştirak ettiğimiz görüş, bu avalin de anılan hükmün kapsamında yer aldığı yönündedir. Tüketicinin borcu için tüketici sıfatına sahip olmayan kişilerce verilen aval de bu kapsama dâhildir.

TKHK m. 4.6, c.1 hükmünü dolanmak üzere, tüketici lehine teminat veren kişinin avalist yerine ciranta olarak kambiyo ilişkisine dâhil edilmesi durumunda kanuna karşı hileden söz edilebileceği düşüncesindeyiz. Bunun bir sonucu olarak bahsi geçen hükmün yaptırımını uygulanabilecek, böylece gizli aval niteliğindeki cironun cirantasının ciro silsilesinde kendisinden önce gelen kişi lehine adi kefil olduğu kabul edilebilecektir. Gizli aval veren kişinin tüketici olması durumunda ise ister TKHK m. 4.5, c.2 hükmüne isterse TKHK m. 4.6, c.1 hükmüne başvurabileceği sonucuna varılmalıdır.

Tüketici lehine verilen aval hakkındaki diğer bir tartışma, bu avalin adi kefalet sayılabilmesi için kefaletin geçerlilik şartlarını taşımasının gerekli olup olmadığıdır. TKHK m. 4.6, c. 1 hükmündeki uygulamanın bir kanuni tahvil olduğu düşüncesine iştirak edilirse soruya olumlu yanıt verilmesi gerekecektir. Fakat varılan bu sonucun, mezkûr hükmün şahsi teminatları ayakta tutarak işlem güvenliğini de gözetme amacına uygunluğu tartışma götürür niteliktedir. Diğer taraftan TKHK m. 4.6, c.1'deki uygulamanın kanuni ikame hükümle değiştirilmiş kısmi butlan niteliğinde olduğu kabul edilirse anılan hükmün amacına da uygun şekilde şahsi teminatın adi kefaletin geçerlilik şartlarını taşımasına gerek olmayacaktır.

Tüketici işlemleriyle ilgili kıymetli evraktan doğan uyuşmazlıkların tüketici mahkemesinde mi yoksa mutlak ticari dava olarak asliye ticaret mahkemesinde mi görüleceği meselesine gelince tüketici mahkemesinin görevli olduğu görüşünü paylaşmaktayız.

YAZAR BEYANI	
Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	Eserin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. Yazar dergi editör kurulu, yayın kurulu üyesi ve Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesidir.
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

Akipek Öcal. Şebnem ve İlhan Kara. Tüketici Hukuku Ders Kitabı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.

Al Kılıç, Şengül. “Tüketici İşlemleri Dolayısıyla Düzenlenen/Düzenlendiği İddia Edilen Kambiyo Senetlerinde Görevli Mahkeme Meselesi”. İçinde 7. Uluslararası Asos Congress Hukuk Sempozyumu Tam Metin Kitabı, 310-349, https://kongre.akademikiletisim.com/files/asos2021/asoshukuk_tam_metin_kitabi.pdf.

Altaş, Hüseyin. Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7). Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

Arkan, Sabih. “Tüketici Kredileri”. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. 18/1-2 (1995): 35-42.

Aslan, İ. Yılmaz. 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku. Bursa: Ekin Yayınevi, 2015.

Aydoğdu, Murat ve Nalan Kahveci. Tüketici Hukuku Dersleri. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.

Aydoğdu, Murat. Tüketici Hukuku Dersleri. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.

Bahtiyar, Mehmet ve Levent Biçer. “Adi İş/Ticari İş/Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi”. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 22/3 (2016): 395-436.

Bahtiyar, Mehmet ve Esra Hamamcıoğlu. “Tüketicinin Kıymetli Evrak ile Borçlanması ve Sonuçları”. Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 3/1 (2015): 67-92.

Bahtiyar, Mehmet vd. Kıymetli Evrak Hukuku. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2022.

- Bahtiyar, Mehmet. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Kıymetli Evrakla İlişkin Düzenlemeleri”. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 12/2 (2015): 46-61.
- Başalp Yıldırım, Nilgün. “Avalde Eşin Rızası ve Özellikle TBK m. 603 Hükmünün Dolanılması Sorunu”. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. 37/3 (2021): 5-41.
- Başpınar, Veysel. Borç Sözleşmelerinin Kısmî Butlanı. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998.
- Battal, Ahmet. “Kıymetli Evrakla Borç Altına Giren Tüketicinin Korunması”. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. 19/3 (1998): 95-112.
- Bozer, Ali ve Celal Göle. Kıymetli Evrak Hukuku. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021.
- Can, Mertol. “Yargı Kararları Işığında Tüketici Hukukunun Kambiyo Senetleri Tatbikatını Etkileyen Hükümlerine İlişkin Kısa Bir Değerlendirme”. Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 5/2 (2020): 4109-4122.
- Can, Mertol. Kıymetli Evrak Hukuku Ders Kitabı. Ankara: İmaj Yayınevi, 2019.
- Cengil, Fatih. “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 05.03.2014 Tarih, 2013/12-2113 Esas ve 2014/210 Kararı Işığında Tüketicinin Yapmış Olduğu İşlemler Nedeniyle Nama Yazılı Senet Düzenleme Zorunluluğu”. Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 1/2 (2014): 49-75.
- Coşkun, Mahmut. Kıymetli Evrak Hukuku, Bono-Poliçe-Çek. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Çabri, Sezer. 6502 Sayılı Kanun’a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.
- Çamoğlu, Ersin. Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023.
- Demirkapı, Ertan. Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini. İzmir: Güncel Yayınevi, 2005.
- Deryal, Yahya ve Yakup Korkmaz. Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Domaniç, Hayri. Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-IV. İstanbul: Temel Yayınları, 1990.
- Göktürk, Kürşat. Kambiyo Senetlerinde Şahsi Defiler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Göle, Celal. Bankacılar için Kıymetli Evrak Hukuku Bilgisi ve Ticari Senetler. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009.

- Gümüş, Mustafa Alper. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi Cilt 1 (Madde: 1-46). İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Güner, Temel. "Tüketici Lehine Güvence Veren Avalistin Sorumluluğu (TKHK m. 4/6)". Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 27/4 (2023): 233-263.
- Güral, Jale. "Kefalet Akdiyle Avalist Arasındaki Fark ve Benzerlikler". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 8/3-4 (1951): 435-478.
- Havutçu, Ayşe. "Şekle Aykırılık Nedeniyle Geçersiz Hukuki İşlemlerin Tahvili". Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 3/1-4 (1987): 643-681.
- Kara, İlhan. Tüketici Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.
- Karayalçın, Yaşar. Ticaret Hukuku, III. Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri). Ankara: Sevinç Matbaası, 1970.
- Kayar, İsmail. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Keleş, Âdem. Tüketici Sözleşmelerinde Teminat. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2015.
- Kendigelen, Abuzer ve İsmail Kırca. Kıymetli Evrak Hukuku. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023.
- Kendigelen, Abuzer. Çek Hukuku. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Kınacıoğlu, Naci. Kıymetli Evrak Hukuku. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1999.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. Borçlar Hukukuna Giriş. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017.
- Mağden Çamlı, Zehra İlgün. Türk Hukukunda Teminat Senetleri. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Oğuzman, M. Kemal ve Nami Barlas. Medenî Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016.
- Özen, Burak, "Madde 4/Özen Şerhi". İçinde Milli Şerh-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner, 61-120. İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016.
- Öztan, Fırat. Kıymetli Evrak Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi, 1997.
- Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp. Kıymetli Evrak Hukuku Esasları. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.
- Soykan, İsmail Cem. "Kambiyo Senedinin Cirounun Düzenleyen Tarafından Yasaklanması". İstanbul Hukuk Mecmuası. 77/1 (2019): 241-265.
- Sönmez, Numan Sabit. Kambiyo Senetlerinde Şahsi Defiler. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

- Şafak, Ali. “Tüketici İşlemi Sonrasında Düzenlenen Emre Yazılı Senedi Ciro Yoluyla Devralan Haklı Hamile Karşı Senedin Geçersizliği İddiasının İleri Sürölüp Sürölmemeyeceęi”. İstanbul Barosu Dergisi. 89/2 (2015): 179-195.
- Tüzemen Atık, Ebru. “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Düzenlemelerinin Avale Etkisi”. İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi. 7/1 (2021): 1-33.
- Tüzemen Atık, Ebru. Açık Kambyo Senetleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Uzunallı Eroğlu, Sevilay. “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Kıymetli Evrak Hukukuna Etkileri”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi. 6/1 (2004): 113-176.
- Ülgen, Hüseyin vd. Kıymetli Evrak Hukuku. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.
- Yavuz, Cevdet ve Murat Topuz, “Madde 83/Yavuz&Topuz Şerhi”. İçinde Milli Şerh-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, ed. Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner, 1271-1303. İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016.
- Yeşiltepe, Salih Önder. “6502 Sayılı TKHK m. 4/5 Çerçevesinde Kıymetli Evrakın Tüketici Yönünden Geçersizliği Meselesi”. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 20/2 (2014): 23-44.
- Yıldırım, Abdulkerim ve Bilge Aytuğar. “Tüketici İşlemlerinde Kıymetli Evrak Düzenlenmesi”. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi. 24/2 (2020): 31-62.
- Zevkililer, Aydın ve Çağlar Özel. Tüketicinin Korunması Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

İnternet Kaynağı

- “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı ile [...] Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu” (TBMM Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 490), (Erişim Tarihi 10.08.2010), www.tbmm.gov.tr.

Yargı Kararları

- Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu. K. 2019/6 (29.11.2019). www.lexpera.com.
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 2014/207 (05.03.2014). www.lexpera.com.
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 2014/686 (21.05.2014). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2016/5870 (18.04.2016). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2023/803 (27.03.2023). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2023/2135 (11.07.2023). www.lexpera.com.

- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2023/2619 (10.10.2023). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2024/281 (22.01.2024). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2024/989 (05.03.2024). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2024/1054 (07.03.2024). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2024/1071 (11.03.2024). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2024/1071 (11.03.2024). www.lexpera.com.
- Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2023/686 (20.03.2023). www.lexpera.com.
- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2019/5885 (09.12.2019). www.lexpera.com.
- Yargıtay 6. Hukuk Dairesi. K. 2021/987 (20.10.2021). www.lexpera.com.
- Yargıtay 12. Hukuk Dairesi. K. 2012/25608 (10.09.2012). www.lexpera.com.
- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2009/3017 (06.03.2009). www.lexpera.com.
- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2009/7007 (21.05.2009). www.lexpera.com.
- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2014/17617 (04.06.2014). www.lexpera.com.
- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2018/2886 (07.03.2018). www.lexpera.com.
- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2020/3995 (28.05.2020). www.lexpera.com.